

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Roma

Ucuđuwu wa aatagada a nda

Bulu dana tə mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a Roma. A mantsa ma na Bulu dñanai aata-gada a nda koto shi u buru Roma shi. Roma lyuci gbain da dñanai, waru ngono n na e deyi Kaisa a yuwan tə tsugono pe. Lyuci'i u dñanai tə nə aza o urevu əbundə pe. Bulu dana tə nu ugbozu adama u cuđuwa ili i na Kristi Zamawawa yuwan ətsumə e ifobi ya Əsulə a tyo o uvadi.

Bulu fara tə roco cine vuma suru oo o'wo za vu unusu e ekere a Əsulə, adama o ndolo a da za suru o'woi wukasú nə Əsulə. Vuma aa gura dñanai ushiwun shi, amma Yesu tu ushiwun. Ana u kuwai kucci da wo o'woi o unə wa ama suru, waru Əsulə a ca tə za suru na usuyi Yesu Kristi ucira u kucci'i.

Ətsumə a aatagada a nda, aza e Itoni e te reve lon cine Yesu yuwan əabajini o ulinga adama u wawa le. E te isawan ugbamu ətsumə o ucawu wo okolo e le adama a na a gura reve mejege cine Əsulə ee inda le. Urevu u nda u ta zuwa a yuwan wuma mejege, waru u ta kamba le a damma ozo o ro adama e Yesu nə cine waa wawa le fo.

Ili i na i ri pe ətsumə a aatagada a nda

1. Bulu ni ikaka ya Aalabari a Sa'ani a yi (1:1-17)
2. Za suru tə nu unusu (1:18-3:20)
3. Ure u na Əsulə a ushishi ama (3:21-4:25)

4. Wuma u sa'avu adama ą muwun mą Asula (5:1–8:39)
5. A te gba adama a ama a Isra'ilä? (9:1–11:36)
6. Cine aa yuwan wuma u sa'avu wi icigi (12:1–15:13)
7. Ifobi ya Bulu ni içasu ya yi (15:14–16:27)

Ucuduwu

¹ Amu Bulu da n danai mepepelime ma nda. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da. Asulə a dangwa mu tą mo o'wo aajiya, † reve u lyungu mu n 'yawə n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ą yi.

² De nu ujimu, Asulə a yuwan tą nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda e ekere a amasula ą yi, ununa a danai atsumaq a Aatagada a Akiza. ³⁻⁴ Alabari a Sa'ani'i u ta yuwusan adanshi adama a Mawun mą yi, Yesu† Kristi Zagbain tsu. A matsan yi tą vuma za na shi mawun ma tsukaya mo Mogono Dąwuda. † Agba Ruhu na ri akiza roco tą nu ucira na Yesu Mawun mą Asula ma da, adama a na u 'yasən niyi o ukwə. ⁵ O ure wə Kristi Zamawawa da, Asulə a ca numu ulinga u sa'ani wa aajiya. Ulinga u nda adama o rono ama e ida suru ą usu ąvu ą kuru da. N ta yuwusaan yi ulinga u nda. ⁶ Adu fo i tą pe atsumaq a ama a na Yesu Zamawawa dangwai.

⁷ N ta danasaa du aza a na ą ri atsumaq ą abajini ą lyuci və Roma† mepepelime ma nda. Asulə a ciga du tą ąvu waru u də du yo o'wo ama a akiza ą yi.

Lyawa Asulə Dada tsu nə Yesu Zagbain Zamawawa ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu yuwain avasa ąvu waru u godyo

⁸ Lyawa n fara damma n godyo tà Asulà àtsumaà
a ala e Yesu Zamawawa adama à du suru. N
ta yuwusan ne adama a na ama à ta yuwusan
adanshi o ucawu wo okolo à du ubatà suru. ⁹ Asulà
e reve tà a na n lyawai a yuwusaan du avasa shi, n
ta yuwusaan yi aganda no okolo à va suru waru
n ta casu Alabari a Sa'ani adama a Mawun mà yi.
¹⁰ Mantsa ma na maa yuwusan avasa biti, n tsu
pati tà Asulà u lyawa mu m bura du, waru u to
o'wo ne nà Asulà à usu.

¹¹ N ciga tà me ene du, àvu n ca du cu'un va
aba'un a na Ruhu và Asulà ca numu. U ta kamba
du i kungwa nu ucira àtsumaà Zagbain. ¹² N ta
dansa n ciga tà tsu kambulai nu ucawu wo okolo a
na tsu ri nà ayi. Ucawu wo okolo à du u ta kamba
mu, ucawu wo okolo à va waru u ta kamba du.
¹³ N'utsà n và, n ciga du tà i reve na n tsu danaà
tà e ifobi i na maa bura du. Agba ili i ro i tsu
gesheshe mu tà kuci. N ciga tà n zuwa ama à kuru
Zamawawa àtsumaà Roma, ununa n yuwain na
akapi a Atakpací.

¹⁴ Nà n ciga n 'yuwan n yuwaan ama suru
aganda: aza a na à ri Nhelenit na aza a na Nheleni
n da shi, waru na aza a na à ri nu urevu na aza a
na e revei ili shi. ¹⁵ Ayi da i zuwai n ri no okolo
n yuwaan du alajiya a Alabari a Sa'ani àtsumaà
Roma.

Ucira wa Alabari a Sa'ani

¹⁶ Maa uwusa wono adama a Alabari a Sa'anià
Kristi Zamawawa shi, adama a na àyi da ucira u
na Asulà aa yuwusaan ulinga adama u wawa za
na suru cayi okolo, o ufaru aza a Isra'ilà reve à
kuru na Atakpací. ¹⁷ Alabari a Sa'ani'i u to rocosu

cine Asulə aa tarasa ama nə əbula† a məkəkan mə yi, əyī da o ure wu ucawu wo okolo diga o əfaru ə tyo o ukosu. Unətə ni ili i na Adanshi ə Asulə a dammai, “Ayi nda za na Asulə a tarasa za və əbula da a məkəkan mə yi, u tə tsurə wuma o unə u na u cayi Asulə okolo.” ◊

Ama suru a nusan ta

¹⁸ Asulə za na ri zuva u to rocosu cine waa uwuusa upan wa ama adama ə cu'un vu nusu ni iwuya i na aa yuwusan suru. E geshe tə amayun ni iwuya i le. ¹⁹ Asulə a ta casu le ətsumalimə adama a na e reve tə ili i na i lobonoi na za biti ee reve ə tyo e ekere ə Asulə, adama a na Asulə o roco le tə ili i ndolo suru a alanga e eteshe. ²⁰ Ama aa gura ene ucira wə Asulə u na u ri babu ukotu nu ure wa akiza u majiyan mə yi shi. Diga ana Asulə a yuwain uvadi, ili i na u yuwain suru i roco tə cine əyi u ri. Adama o ndolo ama ə ri nu ure u motaa shi. ²¹ Ko na e revei Asulə, a 'yuwan ta a ca yi tsugbain ana Asulə a amayun, avu waru a 'yuwan o godyoo yi. Ana aa yuwan ne, reve majiyan me le mo o'wo ili ye pere. Okolo o tsulo tse le tsa shiwan tə ni irumbu. ²² A ta majiyan ə tə nu ugbozu, reve gba o o'wo olo. ²³ Aa yuwusaan Asulə a tsugbain za na ri wuma babu ukotu əganda shi. O unə u ndolo, reve a uwa a yuwusaan əmali əganda a na a yuwain oroci a ama a na əqə dəna wuma babu ukotu shi, obolo no oroci ə nnunu, ni inama, ni iyo.

²⁴ Adama a na a yuwusain ne, reve Asulə a lyawa le e eneshe. Reve a yuwan ili i na a cigai a yuwan suru, avu maluwa me iwuya me le ma

---

◊ ^{1:17} Hab. 2:4; Gal. 3:11; M.Ib. 10:38.

zuwa le e reme mayan mā tsipere. ²⁵ A 'yuwan tā amayun ə Asulā əvu ə usu open. A yuwaan tā ili i na Asulā a yuwain əganda, ana a yuwaan za na yuwan nle əganda. Ayi da za na əq ushishi ica babu ukotu. Ami.†

²⁶ Adama a na ama a yuwain ili i ndolo, Asulā a lyawa le tā ə kuru re wono na a cigai. Amaci a yuwusan tsipere nā əmaci, agba ne da wu ntsayi shi. ²⁷ Ali a ta yuwusan ne fo. A lyawa tā o vosun nā əmaci reve e reme a uwusa maluwa ma na oo von na ali nā əbundā lon. Reve a yuwan ili i wono vani le, ili i na i cina nle ayi da oforo adama o tsulo tsa na a yuwain.

²⁸ Ama a yuwan tā majiyan ili ya əbulā i da shi a dana nu urevu wa amayun wā Asula. Dada gba Asulā a lyawa nle ə karai no okolo e iwuya i le, əvu u lyawa le a yuwan ili i na yi ntsayi aa yuwan shi, ko ke'en. ²⁹ A tā tapu nā cu'un vu unusu ni iwuya suru. A ciga tā o bolotowo aciyele ili biti. A ta 'yuwusan ama. A tā tapu nā tsushu'un. A ciga tā mona, waru a ciga tā a yuwan nlangi vani le. A tā ə mpusunlai mu ugbozu. A ta majiyan me iwuya ə tyo e ekere a ama. A ta yuwusan idami. ³⁰ A tā lungususə ama ala. A ta 'yuwusan Asulā. Aa casu ko vuma tsugbain shi. A ta 'yasasan avangaci. A ta cuwusa aciyele. A ta yuwusan mpolo a yuwan iwuya e re sa'avu. Aa yuwusaan mbara n le tsutoni shi. ³¹ A ta yuwusan tsulo. A tā bulusə nzuwulai n le. O tsu roco isa'ani ko e ene iliyali yo ozo o ro shi. ³² E reve tā na wilā wā Asulā u dammai aza a na aa yuwusan nden n le ne tsunda, wu ntsaa tā ə kuwā. Agba ili i ndolo i putsaa le a lyawa mayan me iwuya shi. Hali a ta

gbagbusa ozo o ro a yuwan ne fo.

2

Uge'etosu wà Asula

¹ U ta yuwan i dàna adansa, “Kai! Icu'un ya ama a na vaa yuwan adanshi adama e le à tā ni iwuya lon!” Àdu gba fo ama a wuya a da tse le, waru i ri nu ure u motaa shi! A mantsa ma na yaa dansa ele àzà e iwuya a da waru à tā tsurà àtsumàlimà, i to kototosu aciyàdu, adama a na cu'un vi ili i na yaa yuwan dada ele fo aa yuwan. ² Tsu reve tā Àsula à tā mejege a mantsa ma na wee ge'etosu ama a na aa yuwan ili i nda. ³ I te ge'etosu aza a na aa yuwan ili i na i ri ili yi idaba, agba àdu na aciyàdu fo i ta yuwan ili i na i ri ili yi idaba'a. I ta majiyan i ta gura la'a uge'etosu wà Àsula? ⁴ Itara isa'anit yà Àsula ili i ro shi adama a na u tsu cashi àtsumàlimà lo shi, àvu u yuwan ankuri nà àdu. Amayun i reve tā ili i na i zuwai Àsula oo rocosu du isa'ani àyi da adama a na u ciga du tā i vadala à tyo yà'a yi.

⁵ Agba i tā na aciyogbamu reve i 'yuwan a vadala ubàtā wà Àsula. U ta zuwa du i sowò àtsumàlimà a na à kàràlai, o urana u na woo roco upan wà yi, reve u ge'eto mejege. ⁶ U ta cuwa ko u ca vuma suru àtsumàlimà e ekere e ili i na u yuwan. ⁷ Aza a na a lyuwai elime nà mayan me ili i sa'ani adama a na a zama tsugbain ni ica nà wuma u babu ukotu, Àsula a ta ca le wuma'a. ⁸ Agba u tā tsun upan nà àtsumàlimà à yi a aci a aza a na aa yuwan nden adama a uwaa aciyele uyo'o goon, aza a na waru a 'yuwan à kurusu amayun reve e reme

mayan me ili i wuya. ⁹ Asula a ta zuwa aza a na aa yuwusan unusu kuci oo sowo ątsumalimą, reve waru a uwwa mbala. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, reve o koso na Atakpaci. ¹⁰ Agba u ta ca za na aa yuwusan isa'ani biti, tsugbain, ni ica, na asuvu nden. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, ąvu o koso na Atakpaci. ¹¹ Ne da u ri adama a na Asula e te ge'etosu ama suru unąta.

¹² Asula a ta ca Atakpaci ątsumalimą na a yuwan unusu, ko na e revei Wila u na Asula a cayi Musa shi. Waru u ta ca aza a Isra'ila ątsumalimą na a yuwan unusu, adama a na a tą ną Wila. ¹³ Asula a tsu kambato ama ąza a ąbulą a mąkakęn mą yi adama a na a uwmai ili i na Wilę waa dansa shi. Amma u tsu yuwan tą ne na aa yuwusan ili i na Wilę u dammai. ¹⁴ Ana Atakpaci, aza a na a ri ną Wilę shi, a yuwain majiyan na aciyele ąkuru ili i na Wilę u dammai, o roco tą ątsumą o okolo e le e reve tą ili i na i ri mejege nı ili i wuya. ¹⁵ O to rocosu na Wilę u ri pe ątsumą e le, adama a na okolo e le e te ge'etosu le, adama e iwuya i na aa yuwusan, ko adansa le a na a ta yuwusan ili i sa'ani. ¹⁶ Ili i nda suru i ta fara o urana u na Asula ee ge'eto majiyan mo usokowu ma ama e ekere e Yesu Zamawawa. Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alaijiya a damma tą ne.

Aza a Isra'ila na Wila

¹⁷ Ną ąvu za va Isra'ila da, vu ta zuwusa ucira a Wilę. Vu ta afalu ąvu vuma vą Asula da ląnga. ¹⁸ Vu reve tą ili i na u ciga nuwu vu yuwan ni ili i na waru vu revei a ri mejege, adama a na vu ritoi Wilę. ¹⁹ Vu ta zuwusa ąvu da voo ronuso nrumbą adanga waru ne ekan a aza a na a ri e irumbu.

20 Vu ta zuwusa vu to roco olo ure u mejege, reve vu rito aza a na e revei ili shi. Vu taq naa Wila, adama o ndolo a da vu ri a majiyan vu reve taq ili biti waru vu reve taq amayun suru. **21** Vu to ritosu ozo o ro, to, adama a nye vu ritoi aciyawu shi? Vu ta dansaa ozo o ro she e ivaq wan, avu gba a yuwusan wivu. **22** Vu damma unusu u da a yuwan tsipere, avu gba vu ta yuwusan ne. Vu damma u lobono a yuwaan amali aganda shi, agba vu taq tsurusa ili i na yaa uwusa wu ure u na u ri ulobonu shi a a'isa e le. **23** Vu to uvadu a na vu ri naa Wila,^f agba vu zuwa ama a tara Asula ili i ro shi ana vu 'yuwain a kuru yi. **24** Ununa Adanshi a Asula a dammai da, "Atakpaci a ta yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula adama a du." [◊]

25 Naa avu za va Isra'ila da, avu vu yuwan ili i na Wila u dammai vu yuwan, na a pada wu uryumbu, ulinga we pere u da shi. Amma naa vu kuru Wila shi, unataq u da u ri naa a shi a pada wu uryumbu shi. **26** A tsu pada Atakpaci uryumbu shi, agba na a yuwan ili i na Wila u dammai, Asula a tara le taq gashi a pada le taq uryumbu. **27** Asula e te ge'eto du aza a Isra'ila, adama a na Atakpaci na aciyele a taq kurusu Wila'a. I taq naa Wila, waru i ushi taq mapada mo uryumbu,^f agba avu i 'yuwan a kuru Wila. A taq kurusu Wila ko na a pada nle uryumbu shi.

28 O unaq u na ama a tarai avu za va Isra'ila da, avu waru a pada wu uryumbu, ili i ndolo i kambato wu za va Isra'ila va amayun shi. **29** Ne da shi, za va Isra'ila va abul ayi da za na okolo a yi a ri mejege naa Asula. Uryumbu wa amayun ayi da mapada mo ukwan maa lipu shi, amma ayi da

[◊] **2:24** Isha. 52:5; Izk. 36:22.

uvadalasa wo okolo za na ulinga u Ruhu və Asula da. Agba uvadalu u ndolo ulinga u Wilə u na a danai da shi. Cu'un vuma ndolo tə tsurusə ica e ekere a Asula, agba e ekere a ama shi.

3

¹ Ele aza a Isra'ila a tə ni ili i na akapi a ama a ri nə əyi shi? Ulobonu u ne u da na a pada le uryumbu? ² U tu ulobonu e re nə abunda! Ure wu ufaru əyi da Asula a lyawa tə ikaka ya yi e ekere a aza a Isra'ila.

³ Amayun a da ozo o ro e le a usu ikaka'a shi. Ayi ndolo ta gura putsaa a na Asula a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai? ⁴ Ko ke'en! Ko na ama suru oo o'wo əzə e open, Asula za va amayun da. Adanshi a Asula a yuwan tə adanshi adama a yi, “Mantsa ma na vu yuwan adanshi suru, ama suru e te reve a na amayun a da wu.

Mantsa ma na a tara nuwu a 'yawə ubətə wu uge'etosu, vu ta lyuwa aci e le.” [◊]

⁵ Ama o ro a tsu damma tə, “Nə tsu yuwan unusu, u to rocosu a alanga e eteshe a na Asula a əbulə a da. Adama o ndolo nə Asula a ca tsu atsumalima reve tsu damma u nusaan tsu tə.” (Ne da ama aa gura damma.) ⁶ Mawasan ma nda amayun a da shi! Na amayun a da a na Asula a tsu yuwan isa'ani kuci shi, to, amayun waa gura yuwaan uvadi u nda uge'etosu shi. ⁷ Za ro waru tsu damma tə, “Nə n yuwan open, cine tsa da Asula a damma a na əmu za vu unusu u da reve u ca mu oforo, ne open a və o roco tə ili i na u dammai amayun a da reve u ca yi tsugbain?” ⁸ Nə ne da,

---

◊ 3:4 Ica 51:4.

vu ta gura damma, “Lyawa tsu dənai a yuwusan iwuya adama tsu cayi Àsula tsugbain.” Ama o ro e isula tsu tə ana a dammai tsu ta yuwusan cu'un vu uritosu u ndolo. Amayun a da shi! Àsula e te ge'eto le àtsumà e ili i na aa yuwusan.

Babu za va àbulà

⁹ To, cine tsa da àtsu aza a Isra'ila, tsu ta tarasa tsu la'a tə akapi a ama a na a buwai? Ne da u ri shi, ko ke'en! Tsu roco tə de unusut u ta gubusa aza a Isra'ila obolo na Atakpací fo. ¹⁰ Adanshi a Àsula a damma tsu tə,

“Babu za va àbulà.”[†]
Ko vuma tə.

¹¹ Babu za vu ugbozu.

Babu vuma na a zamishi Àsula.

¹² Ama a vadalaat ta Àsula ucina suru.
Ama suru o o'wo tə ama e pere.

Babu vuma na aa yuwusan ili ya àbulà.
Ko vuma tə babu.”[◊]

¹³ “À tsu təwə tə nu ukwə adama a adanshi o unə u le.

Adanshi e le a tə tapu ne epen.”

“Ili i na aa dansa a tə gashi tsukono tso yo.”[◊]

¹⁴ “A ta yuwusaan ama unə na adanshi a na a ri uyo'o shi kuci.”[◊]

¹⁵ “Babu usan u də a tsu una ama.

¹⁶ Ubətə u na a tyoyi suru a tsu təwəq tə nu ulungusu nə àtsumalima.

¹⁷ A tsu yuwan ko ili i tə i na aa zuwa ama a yuwan nden n sa'ani na akapi a ama shi.”[◊]

¹⁸ “A uwuwsa wovon wə Àsula shi.”[◊]

◊ **3:12** Ica 14:1-3; Ica 53:1-3.   ◊ **3:13** Ica 5:9; Ica 140:3.   ◊ **3:14**

Ica 10:7.   ◊ **3:17** Isha. 59:7-8.   ◊ **3:18** Ica 36:1.

¹⁹ Tsu reve tā ili i na Wilā u dammai suru, u ta yuwusan adanshi a ama a na Àsulà a cayi Wila'à. Ne da u ri adama ama à tsurà ure u motà wan, waru uvadà suru u reve u tā nu unusu à mákakan ma Àsulà. ²⁰ Ko za lo na a gura yuwan ili i na Wilā u dammai suru shi, adama o ndolo Wila'à waa gura zuwa tsu tso o'wo àzà à àbulà shi. Ili i na Wilā waa yuwusan àyi da u zuwa tsu tsu reve cu'un vu nusu na tsaa yuwusan.

Àsulà à kambato tsu tā aza à àbulà

²¹ Amma gogo Àsulà o roco tā ure u ro ko'o a na waa tarasa ama àzà à àbulà. Wila'à ni idana ya Amàsulà a yuwan tā adanshi adama o ure u nda, amma utonishi u Wilā wa Musa u da shi. ²² Àsulà a ta tarasa ama àzà à àbulà nà à ushi Yesu Zamawawa za na àq àzà'wà nusu le. Vuma suru to o'wo za và àbulà e ekere à Àsulà o ure u nda, ko cu'un vuma ne da u ri.

²³ Ama suru a yuwan tā unusu reve à gasa a tsugbain tsà Àsulà. ²⁴ Amma Àsulà a ta tarasa le aza à àbulà adama e isa'ani i na u cayi une'e pere. U yuwan tā ili i ndolo e ekere e Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu fàn ana wu zà'wai nusu tsu. ²⁵⁻²⁶ Àsulà a ca tā Yesu Zamawawa wo o'wo kuccit na à tàwàq nà nsalalai, o ure wu ucasu wo okolo e ekere a mpasa ma yi. Àsulà a yuwan tā ne adama u roco u tā mejege, ana de nà àcapà u yuwin ankuri, reve u sakato nusu va ama. Agba gogo u tā mejege ana waa tarasa za vu unusu na biti usuyi Yesu za và àbulà e ekere à yi.

²⁷ Tsu tā ni ili i na yaa zuwa tsu tsu 'yasan avangaci adama a aciyàtsu? O'o, ana Àsulà à usu ntsu, adama e isa'ani i na tsu yuwin da shi. Amma

adama o ucawu wo okolo a tsu a da. ²⁸ Asulà a zuwa tsu tã tso o'wo mejege na aciyayi adama a na tsu usuyi, amma adama a na tsu toniyi Wilà u da shi. ²⁹ Asulà a aza a Isra'ilà a da goon? O'o, ne da shi! Ayi fo Asulà a Atakpaci a da? Ee, ne dada! ³⁰ Asulà a tã a da a ri lo, waru ure u tã u da u ri lo a na u tsu usu ama. U tsu kãmbato tã ama mejege na aciyayi goon nã a usu. U 6alà ko e ele aza a Isra'ilà a da ko ele Atakpaci a da shi. ³¹ Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo, to, tsu ta vari Wilà'a? Ko ke'en! Ucawu wo okolo u tsu zuwa tsu tã tso o'wo na amayun e ili i na Wilà u ciga ntsu tso o'wo.

4

Ucawu wo okolo a Ibrahim

¹ Nye tsaa damma a na akaya a tsu Ibrahim ritoi adama o ucawu wo okolo? ² Nã Asulà a tara yi za na ri mejege adama e ili i na u yutain, to, u tã dana ni ili i na waa yuwaan afalu. Agba waa yuwan ne e ekere a Asulà shi. ³ Adanshi a Asulà a damma, "Ibrahim ca tã Asulà okolo, adama o ndolo a da Asulà a kece niyi za v a  bul ." ◊

⁴ Nã vuma linga, a ciga a 'yuwan a tsu tsupa yi tã adama o ulinga u na u yutain. Ikebe i ndolo une'e u da shi. ⁵ Agba vaa zuwa Asulà a tara wu za v a  bul  adama e ili i na vu yutain shi. Asulà a tsu tara tã az  a unusu az   bul  goon adama a na a ca niyi okolo. ⁶ Ne da fo Dawuda dammai ana u yutain adanshi a m z ng  ma vuma na Asulà e kecei za v a  bul , ko na wo o'woi  bul 'a adama e ili i na vuma'a u yutain da shi:

◊ **4:3** Ufr. 15:6.

7 “Ama a na a yuwain ili i wuya i na Əsulə a
yuwayin gafura,
a tə nə məzəŋə ma amayun.
Əsulə a tawa tə unusu u le.

8 Ama o ndolo a tə nə məzəŋə,
aza a na Əsulazuva aa cuwusan nu unusu u le
waru shi.” [◊]

9 Məzəŋə ma na Dəwuda yuwain adanshi a
yi, wo o'wo tə za va aza a na a padai uryumbu
goon? O'o, ko ke'en! Wo o'wo tə za va aza a na
a padai uryumbu shi fo. Adama a na tsu damma
tə de ili i na Adanshi a Əsulə a dammai, “Ibrahim
ca tə Əsulə okolo, reve gba Əsulə e kece yi za və
əbula.” **10** Cine tsa da ili i nda i farai? Əsulə a ushi
tə Ibrahim kafu a pada yi uryumbu, ko cina a pada
yi? Əsulə a ushi yi tə kafu a pada yi uryumbu.
11 Uryumbu'u iroci i da na Ibrahim cayi de okolo
waru Əsulə a ushi yi tə de reve u kece yi za və
əbula, ko kafu a pada yi uryumbu. Adama o ndolo
Ibrahim da dada va aza a na a cayi okolo e le,
agba a pada le uryumbu shi. O o'wo tə əza a
əbula e ekere a Əsulə adama o ucawu wo okolo
e le. **12** Waru Ibrahim dada va aza a na a padai
uryumbu da fo, amma she nə a ri nə cu'un vu
ucawu wo okolo a na Ibrahim shi nə əyi kafu a
pada yi uryumbu.

Nzuwulai adama aza na a ri nu ucawu wo okolo

13 Əsulə a yuwaan tə Ibrahim nə muwun n
tsukaya mə yi nzuwulai n na waa ca le uvadī.
Əsulə a yuwan ne adama a na Ibrahim kuruyi
Wilə shi, amma adama a na ucawu wo okolo a yi
ubatə wə Əsulə u zuwa tə a tara yi za və əbula.

[◊] **4:8** Ica 32:1-2.

¹⁴ Na ama ą ushi ili i na Əsulə a yuwain nzuwulai adama e itoni i Wilə, to, ucawu wo okolo wo o'wo tə ili ye pere. Waru nzuwulai mə Əsulə ą tyo ya Ibrahim wo o'wo tə ili ye pere fo. ¹⁵ Əsulə a tsu yuwan tə upan na ama ą kudə ą kuru Wilə. Nə wila u shi lo shi, vuma shi a kudə wilə'ə shi.

¹⁶ Adama o ndolo ą tə ushi nzuwulai mə Əsulə a mantsa ma na a cayi okolo. U ta casu yi pere, waru e reve tə ą tə ushi yi. Nə ą kuru Wilət wa aza a Isra'ilə, ko ą kudə ą kuru yi, ą tə ushi yi nə ą ri nu ucawu wo okolo tsa Ibrahim. Adama a na Ibrahim ayi da dada va aza a na a cayi okolo suru. ¹⁷ Ununa Adanshi ą Əsulə a dammai ana Əsulə a dammai Ibrahim, f “N zuwa wu tə vo o'wo dada vi ida ya əbunda.” [◊] A yuwaan tə Ibrahim nzuwulai n nda adama a na u cayi Əsulə okolo, za na tsu 'yasan əkwəkwə ą kəmbə wuma reve waru u yuwan ili i sa'avu yu uta ətsumə e ili i na i ri lo shi.

¹⁸ Ana Əsulə a yuwayin Ibrahim nzuwulai a na u to o'wo dada vi ida ya əbunda, Ibrahim usu ta. Əsulə waru a damma tə, “Muwun n tsukaya mə wu n to o'wo abunda tse italyo'o,” [◊] ko na wo o'woi cu'un vu nzuwulai n ndolo u rotso tə gashi waa yuwan shi. ¹⁹ Reve Ibrahim lyuwa elime nu ucawu wo okolo, ko na u shi na a'wan a na a rawai zuzu nu ukpaku, na ą shi a putsaa yi a na wo o'wo dada. Saratut ka və yi fo u shi tə u kutsa, agba koto u shi u matsan shi. ²⁰ Ibrahim zuwa tə okolo na Əsulə a ta gura yuwan ili i na u yuwain nzuwulai, agba u bulə shi. Ucawu wo okolo ą yi u shiton yi tə nu ucira, əvu u ca Əsulə tsugbain. ²¹ U tara tə suru suru na Əsulə aa gura yuwan ili i na u yuwain

[◊] **4:17** Ufr. 17:5.   [◊] **4:18** Ufr. 15:5.

nzuwulai. ²² Reve gba adama o ucawu wo okolo a Ibrahim, “Àsulà e kece yi za và àgbulà.”† ²³ Ana Adanshi à Àsulà a dammai “Àsulà e kece yi tà za và àgbulà,” a dana yi adama a Ibrahim goon shi. ²⁴ A dana tà ne adama à tsu fo, adama a damma tsu na Àsulà ee kece tsu fo àzà à àgbulà nà tsu ca Àsulà okolo, za na 'yàsàin Yesu Zagbain tsu àtsumà à àkwàkwa. ²⁵ Àsulà a ca tà Yesu adama u kuwà adama o unusu u tsu, àvu waru u 'yàsàñ yi, adama Àsulà à usu tsu.

5

Ucawu wo okolo u tsu tawà ta nà mazangà

¹ Àsulà à usu tsu tà o ure wu ucawu wo okolo. Gogo tsu tà na asuvu nden nà Àsulà adama e ili i na Yesu Zamawawa Zagbain tsu yuwaan ntsu.

² U yuwaan tsu tà ure adama tsu uwa àtsumà e isa'anit ya Àsulà adama a na tsu ushiyi Zamawawa. Tsu ta yuwusan màzàngà adama a na tsu tà pe na akunda àtsumà a tsugbain tsà Àsulà.

³ Tsu tà waru nà màzàngà àtsumà a addama, adama a na tsu reve tà ele nda à tsu tawà tà nà makàba ma asuvu àtsumà à tsu. ⁴ Makàba ma asuvu ma da ma tsu lapula tsu nden, waru ulapulu wu nden n dada u tsu tawà nu uzuwu wo okolo.

⁵ Nà tsu ri nà cu'un vu uzuwu wo okolo o ndolo, woo rono tsu e ida shi. Ili i nda i fara tà adama a na Àsulà a ca ntsu Ruhu va Akiza, za na shitoyin okolo à tsu ni icigi ya yi.

⁶ Zamawawa kuwà tà adama à tsu mantsa ma na tsu kudai a kamba aciyàtsu, ko na tsu dàñai àzà o unusu. ⁷ Ili yu usàñ i da nanza ciga u kuwà adama u wawa nanza na aqà kurusu Wilà. Amma

u ta gura o'wo u kuwà adama u wawa wuma wu za na a yuwusaan ozo o ro isa'ani kuci. ⁸ Amma Àsula o roco tsu tà àbabini e icigi ana u lyunguyi Zamawawa tsàrà u kuwà adama à tsu a mantsa ma na tsu dànai àzà o unusu.

⁹ Gogo Àsula e te keceshe tsu àzà a àgbula adama a mpasa mu Zamawawa, waru tsu reve tà u ta wawa tsu o upan wà Àsula. ¹⁰ Ko na tsu dànai n'yuwatan mà Àsula, u kambàtò tsu tà n'utsà mà yi, adama a na Mawun mà yi mà kuwai adama à tsu. Gogo a na tso o'woi n'utsà mà Àsula, tsu reve tà amayun a da a na waa wawa tsu e ekere a wuma u Mawun mà yi. ¹¹ Ayi ndolo da goon shi, amma tsu yuwan tà màzanga adama e ili i na Àsula a yuwain e ekere a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, za na kambàtò ntsu n'utsà mà Àsula.

Adàmu na Zamawawa

¹² Unusu u uwa tà àtsumà o uvadì adama e ili i na vuma tà yuwain, avu unusu'u u tàwàqà nu ukwà. Ayi da i zuwai ciga 'yuwan vuma suru kuwà adama a na vuma suru yuwain unusu. ¹³ Unusu u tà pa àtsumà o uvadì kafu Àsula a ca Musa Wilà. Àsula aa cuwusan nu unusu'u shi a mantsa mo ndolo, adama a na Wilà u dànai lo shi. ¹⁴ Amma diga a mantsa ma Adàmu à tyo a mantsa ma Musa, suru nle à kuwà tà, ko na koto à shi a 'yuwain a yuwan ili i na Àsula a damma nle a yuwan shi, cine Adàmu yuwain.

E re ro Adàmu cu'un vu Zamawawa da za na tàwai nà àcápà. ¹⁵ Amma ejere'e unàtà u da à ri shi, adama a na une'e wà Àsula u ri tsu unusu wa Adàmu shi. Amayun a da ama nà àbundà à kuwà tà adama o unusu u vuma tà ndolo. Amma isa'ani

ya Asula i la'a taq mgbain lon, waru ama na abunda
aq tsuraq taq une'e u wuma wa Asula adama e isa'ani
i vuma taq. Vuma ndolo ayi da Yesu Zamawawa.
¹⁶ Waru ili i na une'e pere wa Asula u tawayi u
tawa taq ko'o ni ili i na unusu u vuma taq u tawayi.
Ana Adamu yuwain unusu, Asula a tsu ge'eto ta
reve waru u ca atsumalimaq. Amma Asula a usu
tsu taq adama o une'e wi isa'ani u na u cayi, ko
tsu yuwan unusu wa abunda. ¹⁷ Unusu u vuma
ta nda, ayi Adamu, u tawaa taq nu ukwa avu wo
o'wo mogono e ekere a tsu. Amma ili i na Yesu
Zamawawa yuwain la'a taq ili i ndolo na abunda
lon. Asula a taq ni isa'ani lon e ekere a tsu, waru
u usu tsu taq adama e Yesu. Adama o ndolo tsu taq
tsuraq wuma reve tsu lyuwa aci o unusu nu ukwa.

¹⁸ Unusu u taq wa Adamu u tawaa taq na
atsumalimaq o ukwa a tyo a ama suru. Ne da waru,
ili ya abulaq i taq i na Yesu Zamawawa yuwain u
zuwa taq ama suru o o'wo mejeg'e ekere a Asula.
Ayi da u tawayi na wuma wa amayun e ekere a
ama suru. ¹⁹ Adamu 'yuwan taq o toni Asula, ne da
u zuwai ama na abunda o o'woi azaq o unusu. Avu
Yesu Zamawawa yuwan tsutoni na Asula, waru u
ta zuwa yi u kambato ama na abunda azaq a abulaq
a makakan maq yi.

²⁰ Amma Asula a ca taq Wilaq adama ama suru
e reve cine a ri nu unusu. Amma a na ama a
lyuwusa elime atsumaq o unusu, Asula waru a
lyuwusa elime atsumaq e isa'ani ya yi. ²¹ Unusu u ta
yuwusan tsugono a aci a ama suru, reve u tawaa
le nu ukwa. Ne da waru gogo, isa'ani ya Asula yaa
yuwusan tsugono, waru u usu tsu taq adama e Yesu
Zagbain Zamawawa tsu. Ayi ili i nda i da i tawaa

ntsu n̄a wuma u babu ukotu.

6

Unusu u ri nu ucira shi

¹ Tsu ta majiyan tsu lyuwai elime n̄a mayan mo unusut adama isa'anit ȳa Åsul̄a i lyuwa elime? ² O'o, ko ke'en! E icigi yu unusu, to, åtsu åkwåkwa a da, adama o ndolo cine tsaa lyuwai elime n̄a mayan mo unusu? ³ Yi icina t̄a na suru ntsu tso o'woi ili i t̄a n̄a Zamawawa ana a rumbu ntsu? Ana a rumbu ntsu, tsu kuw̄a t̄a cine ayi u kuwai. ⁴ Ana a rumbut ntsu, wo o'wo t̄a a cido tsu t̄a obolo n̄a ayi adama a na tsu kuw̄a t̄a obolo n̄a ayi. Dada'a u zuwa t̄a Zamawawa kambis̄a wuma e ekere a tsugbain nu ucira w̄a yi. Ne da waru, u zuwa ntsu fo tso o'woi wuma ko'o o ure u sa'avu.

⁵ Zamawawa kuw̄a t̄a, åtsu fo gba tsu boluloi t̄a n̄a ayi o ukw̄a. Ne da gba Åsul̄a aa zuwa tsu tsu kambis̄a wuma ununa u zuwai Zamawawa kambisai wuma. ⁶ Tsu reve t̄a o una t̄a ama a na tsu shi nu ujimu a akpatañ n̄a Yesu adama a na unusu ulambai ucira w̄a yi åtsumä a wuma u tsu. Åsul̄a a yuwan t̄a ne adama lipu vu nusu tsu a d̄ashi o'wo agbashi o unusu wan. ⁷ Ne da u ri, mantsa ma na vuma kuwai biti u fatsa t̄a e ekere o unusu, unusu u ri nu ucira a aci a yi waru shi.

⁸ N̄a tsu kuw̄a obolo n̄a Zamawawa, tsu reve t̄a na tsäa dana wuma n̄a ayi waru. ⁹ A 'yasän t̄a Zamawawa åtsumä a åkwåkwa, agba tsu reve t̄a u buwa a kuw̄a shi. Ukw̄a u ri nu ucira a aci a yi gogo shi. ¹⁰ Ana Zamawawa kuwai, u kuw̄a t̄a u t̄a adama u lyuwa aci o unusu, agba w̄a d̄ashi kuw̄a shi, ko ke'en. Gogo nda u t̄a n̄a wuma u sa'avu,

waru wuma u sa'avu wə yi u to obolo nə Asula.
11 Ne da waru, i tara aciyədu tsə əkwəkwa q tyo e
ili i na i ri unusu, agba i tə wuma obolo nə Asula e
ekere e Yesu Zamawawa.

12 Adama o ndolo she i lyawa unusu u yuwusan
tsugono a aci q du pa o uvadi wan. She i kuru ili
i wuya i na i cigai i yuwan wan. **13** She i lyawa
upasu u na ətsumaq q lipu du wo o'wo ili i mayan
mo unusu wan. Amma o unə u ndolo, i ca Asula
aciyədu suru suru adama a na i tə tsa ama a na
q shi ukwa, amma qvu Asula a zuwa du yo o'wo
wuma. I ca Asula lipu du suru suru adama i yuwan
ili i na i ri mejegé, waru reve i təwəqa Asula nə
tsugbain. **14** Unusu u buwa a yuwan tsugono a aci
q du shi. Isa'ani ya Asula i da yaa yuwusan tsugono
tsə du, agba Wilə shi.

Aagbashi a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai

15 Adama o ndolo, u ta dansa tsu ta lyuwa elime
nu unusu fəqən, ana wo o'woi isa'ani ya Asula i da
yaa yuwusan tsugono a aci q tsu, agba Wilə shi?
Ko ke'en, ne da shi! **16** I reve tə ili i na i dangwai i
toni suru wo o'wo tə zagbain du. I ta gura dangwa
unusu, za na tsu təwəqa nu ukwa, ko i ta gura
dangwa i toni Asula, qvu yo o'wo aza q qəbulə e
ekere q yi. **17** De acapa, agbashi o unusu a da i shi.
Amma n godyo tə Asula a na i toniyi uritosu u na i
usuyi i kuru mejegé. **18** Asula a bəda du tə e ekere
o ucira wu unusu, qvu yo o'wo agbashi q Asula
adama i yuwan ili i na i ri mejegé.

19 N yuwan tə adanshi ni iroci yi vadilima
adama i tara ili i na maa dansa babu usən. De
acapa, i lyawa tə aciyədu yo o'wo agbashi e ekere o

unusu ni iwuya. Gogo gba i ciga i 'yuwan i dangwa yo o'wo agbashi e ekere ą ąbulą adama yo o'wo aza a akiza.

²⁰ De ącapa, ana i shi agbashi o unusu, i shi adama e ili ya ąbulą shi. ²¹ Nye i da i tsurai a mantsa mo ndolo a na i yuwusain iwuya? Gogo gba i ta uwusua wono u le. Ili i ndolo ukwą u da goon u tsu tawaa. ²² Gogo nda Ąsula ą bądą du tą e ekere o ucira wu unusu, reve yo o'wo agbashi a yi. Gogo i ta yuwusan ili i na yaa tawusa na nden ma akiza, reve i koso a wuma u na woo koto shi. ²³ Atsupu o unusut ukwą u da, amma Ąsula a ca tsu tą wuma u babu ukotu pere e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

7

Iroci ubata u lolo

¹ Ama ą va, suru ndu i reve tą Wilę wa Musa. Adama o ndolo i reve tą na Wilę u tsu yuwan tą tsugono a aci a ama ele ubuwu wuma goon. ² Iroci, ną ka olo, wilę wu nlą yi tą ną vali va yi, ną vali'i u ri wuma. Amma nu u kuwą, wilę u lolo u buwa wunlu ną ąyi shi. ³ Agba ną wo olo vali ro vali va yi ubuwu wuma, Wilę u damma u ta yuwusan tsipere. Amma ną vali va yi kuwą u tą fąan e ekere ą wilę u lolo, waru u yuwan tsipere shi, ko ną wo olo vali ro.

⁴ Ama ą va, ne da u ri ya'a du. Wilę u buwa o tsugono a aci ą du shi, adama a na i kuwą tą o ucira wą yi ana i kuwai ną Zamawawa a akpata. Gogo gba i to obolo ną za na a 'yasaın ątsuma ą ąkwąkwa, adama tsu yuwayin Ąsula ągandą. ⁵ De ącapa, upasu u lipu u tsu za na ri nu unusu tsu

yuwan taq tsugono tsaq tsu. Wila u zuwa tsu taq tsu ciga mayan me ili i na i ri unusu u na u yuwain tsugono tsaq lipu tsu. Waru adama o ndolo, ili i na tsu yuwain biti u tawato tsu taq o ukwa. ⁶ Agba Wila u buwa a yuwusan tsugono tsaq tsu shi. Tsu taq gashi akwakwa, waru Wila waa tsura ucira a aci a tsu shi, ko ke'en. Gogo tsu ta gura yuwaan Asula aganda o ure u sa'avu na Ruhu va yi o ronuso tsu adanga, agba a akuci o ure u Wila u na a danai shi.

Wila nu unusu

⁷ I taq dana a majiyan gashi n ta dansa unusu na Wila ili i taq i da. Ne da u ri shi! Amma Wila u da u zuwa numu n revei ili i na a tsu de unusu. Iroci, n shi n reve ili i na waa dansa she vuma ciga ili yi za ro shi wan, she na Wila u damma numu she n yuwan ne wan. ⁸ Unusu u da u tsurai ure e ekere a wila u nda, dada u zuwa numu n dana na tsushu'un icu'un icu'un. Na Wila u shi lo shi, unusu u shi a tsura ucira u nda shi. ⁹ Ko ili i shi i bala mu shi kafu n reve ili i na Wila u dammai u lobono taq n yuwan. Amma ana n reve niyi, n reve taq na n yuwain unusu waru za vu unusu da n shi, za na aqa kuwa. ¹⁰ Wila u na u shi a zuwaa mu wuma, ayi da u kambisa, u zuwaa numu ukwa.

¹¹ Unusu u tsura taq ure u na waa pusa mu ugbozu, reve u yuwan ulinga na Wila'a adama wu una mu. ¹² Suru na ne, Wila'a a aciyayi u taq na akiza, ili i na waru u dammai a taq na akiza na mejege. ¹³ N ta dansa ili i na i ri ulobonu u ta zuwusaa mu ukwa? O'o, ko ke'en! Unusu u da u tarai ili i na i ri ulobonu reve u yuwan ulinga na ayi adama u tawaa mu nu ukwa. Ili i nda i fara taq adama n reve ili i na unusu u rotsoi na amayun.

Ili i na i zuwai Wilaq u ri lo ayi da adama u roco na unusu ili i wuya i da lon.

Mpolo adama a yuwan unusu wan

¹⁴ Tsu reve ta Wilaq ili i sa'ani i da. Wilaq u da waaq tawusaq na addama shi, amma amu da, adama a na amu vuma da goon. Adama o ndolo, unusu u ta yuwusan tsugono a aci a va gashi amu aagbashi a yi a da. ¹⁵ N reve ili i na i zuwai maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi. N ciga ta n yuwan ili i na i ri mejege na amayun, agba maa yuwusan yi shi. O una u ndolo, reve n reme a yuwusan ili i na n 'yuwain. ¹⁶ N reve ta na ili i na maa yuwusan mejege ma da shi, ayi nda u roco ta n usu ta Wilaq u tu ulobonu. ¹⁷ Adama o ndolo amu da maa yuwusan ili i wuya i nda shi. Unusu u na u ri nden atsumaq a va a da a yuwusan le. ¹⁸ Upasu u wuma u va u na u ri akuci nu unusu u lyawa mu n yuwan ili i na i ri ulobonu shi, ko ke'en. Ko na n shi n ciga n yuwan ili i sa'ani, n tsu gura shi. ¹⁹ Na n ciga n yuwan isa'ani, n tsu yuwan shi. Waru na n ri o mpolo n kuda a yuwan unusu, reve gba me eneshe amu da nda a yuwusan yi. ²⁰ Agba na maa yuwusan ili i na n cigai n yuwan shi, amu da na amayun maa yuwusan yi shi. Unusu u na u ri atsumaq a va ayi da waa yuwusan yi.

²¹ Apa ili i na me enei a wuma u va, na n ciga n yuwan ili i sa'ani avu n cina aciyava a yuwusan iwuya. ²² Okolo a va a ta mazanga adama a wilq u na wu utai ubata waa Asula. ²³ Agba reve n cina ubata biti atsumaq a va ili i ro a yuwusan nlangi ni ili i na okolo a va a cigai a yuwan, reve u kambato mu aagbashi o unusu u na waa yuwusan tsugono

tse ili i na maa yuwusan suru. ²⁴ Adama o ndolo, okolo a va a dānu shi! Zane da o utaa mu e ekere a lipu nda na aa zuwusa mu ukwā? ²⁵ N godyo tā Asulā adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, ayi da za na wawa numu.

Nda cine n ri: o okolo a va, n ciga tā n kuru wilā wā Asulā, agba upasu u lipu vā u na u cigai u yuwusan unusu, wo o'woto mu tā aagbashi o unusu.

8

Lyawa Ruhu va Akiza yuwan tsugono

¹ Adama o ndolo, nā ądu ązā e Yesu Kristi Zamawawa da, Asula ee ge'eto reve waru u kototo du shi. ² Adama a na ądu ązā a yi a da, Ruhu va Akiza na tsu tāwāqā na wuma u bādā du tā yo o'wo fān e ekere o ucira wu unusu u na u tsu tāwāqā nu ukwā. ³ Ayi Wilā wa Musa u ri nu ucira u na waa wawa tsu shi, adama a na ątsu na aciyatsu ązā o unusu a da tsu dānai. Amma Asulā a yuwan tā ili i na Wilā waa gura yuwan ne shi. U lyungu tā Mawun mā yi a tyo o uvadī nā lipu tsā tsu, ili i na i tawai ko'o ayi da lipu tsu tā nu unusu. Asulā o kototo tā ucira wu unusu u na waa yuwusan tsugono a lipu tsu, ana u ca ntsu Mawun mā yi tsā kucci adama a nusu tsu. ⁴ A yuwan tā ne adama a tsupa suru atsupu e mejoge a na wilā u dammai a aci a tsu, ątsu na tsoo tono Ruhu, agba tsāqā kurusu ili i na lipu cigai shi.

⁵ Na ama a lyawa ili yu unusu i na ele a cigai a yuwan, i yuwan tsugono a aci e le, a tsu yuwusan tā majiyan mo unusu kuci. Amma aza a na a

lyawai Ruhu yuwain tsugono a aci e le, a tsu yuwusan taq majiyan me ili i na yaa zuwa Ruhu'u waa uwua uyo'o u le. ⁶ Ni icigi i mayan me ili i wuya ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, u taq kuwa. Amma naq Ruhu da a yuwusan tsugono a aci a vuma, u taq daqnaq naq wuma na asuvu nden. ⁷ Ni icigi i mayan mo unusu ma da maa yuwusan tsugono a aci a vuma, kuci da waa yuwusan nlangi naq Asula. U tsu toni ili i na Asula a dammai u yuwan shi. Amayun a da, waa gura yuwan tsundolo shi. ⁸ Aza a na a lyawai she ili i na lipu le damma nle a yuwan dada aa yuwusan, aa zuwa Asula a uwua uyo'o u le shi.

⁹ Amma qafdu i lyawa ili yu unusu u na i cigai i lyuwa elime a yuwusan tsugono a aci a du shi. Amma Ruhu va Akiza taq pe nden atsuma a du, amayun u ta yuwusan tsugono tsq du. (Amma i cuwan za na ri naq Ruhu vu Zamawawa nden atsuma a yi shi, ayi za vi Itoni da shi, ko ke'en.) ¹⁰ Lipu du taq kuwa adama o unusu. Amma naq Zamawawa ri nden atsuma a du, Ruhu ta ca du wuma, adama a na Zamawawa kambato du ta aza a abulaq e ekere a Asula. ¹¹ Ruhu vaq Asula na 'yasain Yesu o ukwa taq pe nden o okolo a du. Ayi na u 'yasain Yesu o ukwa u ta ca lipu du na a kuwa wuma, e ekere a Ruhu vaq yi na ri pe nden atsuma a du'u.

¹² Adama o ndolo ama a vaq, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain nden n na Ruhu vaq Asula damma ntsu tsu yuwan. Tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain cine tsu cigai tsu yuwan wan, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a da. ¹³ Ili i na i zuwai ayi da, ni i lyuwa elime naq mayan mo unusu u na i cigai, i

ta kuwä. Amma ni i lyawa Ruhu kamba du i lyawa mayan mo unusu, i tä tsurä wuma wa amayun. ¹⁴ Muwun ma amayun mä Asula ele da aza a na Ruhu vä Asula o ronuso le adanga. ¹⁵ Adama a na Ruhu na Asula a ca ndu u kambäto du agbashi a na aa uwwa wovon shi. Amma, ayi Ruhu u kambäto du tä yo o'wo muwun mä Asula, waru ayi Ruhu'u u tsu ca tsu tä ucira u na tsäq shon ä tyo ubäta wä Asula reve tsu damma, "Dada! Dada tsu!" ¹⁶ Ruhu vä Asula tsu bolo tä nä ruhu tsu, reve u roco amayun na atsu muwun mä Asula n da. ¹⁷ Adama o ndolo, tsu tä tsura ili i na waa guzäsä adama a ama ä yi. Waru ili i na Asula a cayi Mawun mä yi suru, Zamawawa, azä ä tsu a da fo. Amma nä tsäq tsurä cu'un tsugbain tsa na Zamawawa tsurai, tsu ciga tsu 'yuwan tsu sowo atsumälimä cine ayi fo u sowoi.

Tsugbain tsa na tsä ri lo ä tawa

¹⁸ Nä tsu cuwan nä cu'un tsugbain tsa na waa ca tsu ä tyo de, atsumälimä a na tsoo sowuso gogo ili i da shi. ¹⁹ Ili i na Asula a yuwain suru a ta pura mantsa gogo na Asula oo roco a alanga e eteshe cine muwun mä yi n ri na amayun. ²⁰ Asula a yuwaan tä ili i na u yuwain suru unä. Ili i na u yuwain da a dangulai a yuwan tsundolo shi, Asula a da a dangulai ne. ²¹ Nä tsundolo suru, Asula o foö tä a na waa zuwa ili i na u yuwain o o'wo fäan, waru tsära a shama wan, agba o to o'wo fäan reve ä tsurä tsugbain tsä muwun mä Asula.

²² Adama a na tsu reve tä diga o ufaru ä tyo a mantsa mo gogo ili i na Asula a yuwain tä ä mängä na mäbalä, cine ka vä aatsumä tsu dänä nä aatsuma

aq mbałaq nu u ciga u matsan. ²³ Ko ątsu ąza e Itoni tsu tą ą mangą adama ą mbałaq, ko na tsu ri na Ruhu va Akiza za na ąyi da ufaru wu une'e wą ąsula. ątsu fo, tsu ta pura gogo urana u na ąsula ąa usu tsu tsą muwun mą yi suru suru, reve u kambato lipu tsu fąan suru. ²⁴ A wawa tsu tą, waru tsu tą nu uzuwu wo okolo a nda. Ną tse ene ili i na tsaa pura, ąyi ili i ndolo i dada uzuwu wo okolo wa amayu'un shi. Ama a tsu zuwa okolo e ili i na ątsurai de shi. ²⁵ Amma ną tsu ri nu uzuwu wo okolo e ili i ro i na tsu ri ną ąyi ne'en shi, tsu to purosu yi na ankuri.

²⁶ Waru ąyi Ruhu u tsu kamba tsu tą ątsu aza a na ą ri babu ucira. Tsu reve cine tsaa yuwan avasa a na a ntsayi shi. Amma Ruhu na aciyayı tsu yuwaan tą ąsula adanshi o uną u tsu, waru u tsu pati tą ąsula o uną u tsu ną mangą ma na ma la'ai ili i na vuma aa gura damma. ²⁷ ąsula e tse ene tą ili i na i ri pe ątsumą o ookolo a vuma. Waru u reve tą ili i na i ri pe ątsumą a asuvu ą Ruhu, adama a na ąyi Ruhu'u u ta yuwusan adanshi ną ąsula o uną wa ama ą yi cine ąsula a cigai.

²⁸ Waru tsu reve tą ąsula a tsu zuwa tą ili suru i linga obolo adama o ulobonu e ekere a aza a na a ciga niyi. Ele da ama a na u deyi, adama a na ne da u foboi u yuwan. ²⁹ ąsula e reve le tą kafu u yuwan uvadi, waru u dangwa le tą tsara o o'wo tsa Mawun mą yi, adama Yesu Kristi Zamawawa wo o'wo umatsun wu ufaru reve waru u tsura azawawa'a ą ąbundą lon. ³⁰ Ana u dangwa nle, reve u de le ą tąwa ubata wą yi. Ana u de nle, reve u tara le ąza ą ąbulą ą mąkakən mą yi, reve waru u yuwaan le nzuwulai n tsugbain tsą yi.

Icigi ya Asula

³¹ Cine tsa da tsaa damma adama e ili i nda suru? Ną Asulą a ri obolo ną ątsu, babu za na aa gura lyuwa aci a tsu. ³² U putsaa ną Mawun mą yi shi, amma u ca yi tą adama ą tsu suru suru. Ana u ca ntsu de Yesu, to, amayun a da a na waa ca tsu ili suru. ³³ Zane da aa yuwan adanshi a vama adama a ama a na Asula a dangwai? Ko vuma tą, adama a na Asulą a da na aciyayı za na kąmbaṭo nle mejeve. ³⁴ Zane da oo kototo ama a Asulą? Ko vuma ta, adama a na Yesu Kristi Zamawawa kuwai, waru a 'yaṣan yi tą ątsumą o ukwą, gogo waru u tą wuma o ukere usa'ani wą Asulą, u ta yuwsan ipati ubaṭa wą Asulą adama a tsu. ³⁵ Ko ili yi lo i na yaa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa za na u ri ną ąyi a tyo yą'a tsu shi. Ną tsu ri pe ątsumą a addama, ko tsoo sowuso ątsumalimą, ko na ama o bongi tsu, ili i ndolo yaa kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. Ko ną tsu ri ni ili i na tsaa lyuwa shi, ko ną tsu ri ni itana i na tsoo oto shi, ili i ndolo suru yaa kasa tsu in icigi yi Zamawawa shi. Ko ną tsu ri ątsumą e meleshe, ko na oo una tsu, ko ni ili i ndolo suru waa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. ³⁶ Ne dada u ri cine Adanshi a Asulą a dammai ciđa: "Usana suru ama a ta dānsa ą to una tsu adama a wu, a ta yuwsan ną ątsu cine a tsu yuwan ni ikyon i na tarai a 'yąwą ubaṭa u na aa pada." ³⁷

³⁷ Amma ko ątsuma e ili i ndolo suru, tsu tą nu ulyuwu wa aci suru suru e ekere a za na ciga ntsu! ³⁸ N reve tą amayun a da a na babu ili i na yaa gura kasa tsu ni icigi yą yi: Ukwą waa gura kasa

---

◊ **8:36** Ica 44:22.

tsu n̄ ayi shi, waru wuma waa gura shi. Nlingata m̄ Əsulə maa gura kasa tsu n̄ ayi shi, ko otoni ə lima. Ko ele cira va zuvat aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. Ili i na yaa farasa gogo, ko ili i na yaa fara elime aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. ³⁹ Ko tsu ri zuva ve eleshe, ko tsu pe zələ mala, u rotso ili i ro shi, adama a na babu ili i na i ri pa ətsumə o uvadi u na yaa gura kasa tsu ni icigi ya Əsulə i na u roco ntsu e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

9

Asula na aza a Isra'ila

¹ Amayun a da maa dansaa du. Əmu za vu Zamawawa da agba epen a da mu shi. Ruhu va Akiza na asuvu ə və ə usu tə ili i na maa dansa amayun a da. ² Okolo ə və ə tə ətsumoləngu n̄ mbałə lon ³ adama a ama ə və, aza a Isra'ila cine n ri. Ko n̄ Əsulə aa yuwaan mu unə reve wu kasa mu n̄ Zamawawa adama ko əq tsurə iwawi, † she n usu ni iladi Əsulə a yuwan ne. ⁴ Ele ama a Isra'ila a da, aza a na Əsulə a dangwai o o'wo muwun ma yi, u roco le tə tsugbain tsə yi, reve waru u yuwan akucunu ne ele. U ca le tə Wilə wa Musa. U damma le tə cine aa yuwan əgəndə a amayun. U ca le tə nzuwulai m̄ yi e ekere e le. ⁵ Nkaya n le ama a gbagbain ə Əsulə a da ə shi, Zamawawa a aciyayı mawun ma tsukaya me le ma da. Ayi waru Əsulə a da, za na aa yuwan tsugono tse ili i biti! Ica za və yi da babu ukotu! Ami. †

⁶ Maa dansa Əsulə ə kudə tə a yuwan ili i na u yuwan nzuwulai na waa yuwan shi. Agba ama a Isra'ila suru da ə dənəi ama ə yi na amayun shi. ⁷ Waru muwun n tsukaya ma Ibrahim suru n

da Asulà a yuwayin Ibrahim nzuwulai shi. Asulà a damma taq Ibrahim, “Muwun ma Ishiyaku n da goon e de muwun n tsukaya maq wu.” ⁸ Ayi nda u to rocosu a na muwun n tsukaya ma Ibrahim suru da muwun ma amayun maq Asulà shi. Muwun ma Ibrahim ma amayun ele da aza a na o o'woi muwun maq Asulà adama a nzuwulai n na Asulà a yuwayin Ibrahim. ^{◊ 9} Apa nzuwulai n na u yuwain: “A tyo nkoli a mantsa ma nda, n ta cina cina Saratut matsan de ulobo.” [◊]

¹⁰ Mawu'un ayi da Ishiyakutt akaya qaq tsu. Ana u kungwai, reve u zuwa Rikatu,t za na matsain mpishe. ¹¹⁻¹² Agba kafu u matsan reve Asulà a damma yi, “Zakpara ta yuwaan zawa'a tsugbashi.” [◊] A yuwan taq ne kafu muwu'un n yuwan ili i sa'ani ko ili i wuya. Asulà a yuwan taq ne adama a na za na u dangwai ayi da za na u cigai adama e ifobi ya yi, agba adama e ili i na mawu'un u yuwain da shi. ¹³ Ununa Adanshi qaq Asulà a dammai, “N ciga taq Yakubu, agba n 'yuwan taq Isuwa.” ^{◊†}

¹⁴ To, nye tsa damma adama e ili i nda? Asulà a yuwan taq ili i na i lobonoi shi qaq tyo e ekere a amabit? Ne da shi, ko ke'en!

¹⁵ Asulà a damma taq Musa,
“N to roco za na n dangwai biti isa'ani,
waru n te ene iliyali yi za na n dangwai me ene.” [◊]

¹⁶ Asulà o to roco za na u dangwai biti isa'ani, agba adama e ili i na vuma'a cigai waru waa yuwusan da shi. ¹⁷ Adanshi qaq Asulà a damma taq, Asulà a damma taq mogono ma Masar, “N zuwa wu taq mogono adama a nda: N ciga taq n roco ucira

---

^{◊ 9:8} Ufr. 21:12. ^{◊ 9:9} Ufr. 18:10. ^{◊ 9:11-12} Ufr. 25:23. ^{◊ 9:13} Mal. 1:2-3. ^{◊ 9:15} Mtq. 33:19.

u va ya'a wu, adama a yuwan adanshi a ala a va ubata biti atsumaq o uvadi." ¹⁸ Adama o ndolo ye ene, Asula o tsu roco ta ozo o ro isa'ani adama a na u cigai u yuwan ne, waru u tsu dangwa ta u zuwa ozo o ro o o'wo aza a aciyogbamu.

Isa'ani nu upan wa Asula

¹⁹ Nanza ta gura ece, "Cine Asula a tawaa tsu, nu u zuwa tsu tsu yuwan cine u cigai tsu yuwan?"

²⁰ She i damma ne wan! N'utsa n va, n te ecishe du, "Zane da yaa tarasa aciyadu a na i ri aa yuwsan mawasan na Asula? Upondo u tse ece ta ma'i va yi, 'Adama a nye vu ma'a numu tsunda?'" ²¹ Ma'i tsu ma'a ta ili i na u cigai u ma'a suru. U ta gura kene olo'o reve u ma'a matada ma sa'ani adama a rana na a tsu linga na ayi langa goon, ili i ro waru gba shi adama a linga va ana'an na nfa'an.

²² Ne da u ri na Asula. U ciga ta u roco upan wa yi adama ama e ene ucira wa yi a aci a za na suru wu ntsayi a lungusq yi. Amma reve wo o'wo u ta yuwsan ankuri ne ele. ²³ U yuwan ta ili i nda adama u roco tsugbain tsaq yi lon ana we enei iliyali ya ama, aza a na u foboyi a ushi tsugbain tsaq yi. ²⁴ Atsu da gba ama o ndolo a na Asula e deyi. U dangwa tsu ta atsumaq a ama a Isra'il, agba ayi dada ne goon shi, waru u dangwa tsu ta fo atsumaq a Atakpaci. ²⁵ Cine Asula a dammai atsumaq a aatagada a Hosiya, vumavasula:

"Aza a na a ri ama a va shi,
Ele da mee de ama a va gogo.
Waru n to roco icigi
a tyo ubata wa aza a na n shi n cigai shi."

◊ 9:25 Hos. 2:23.

26 Waru

“De ubata u na Asulaa a damma nle,
‘Adu ama a vaa da shi,’
De da Asulaa a wuma ee de le muwun mayi.” [◊]

27 Waru apa ili i na Ishayat vumavasulaa dammai
adama a ama a Isra’ila:
“Ama a Isra’ila a taq abunda,
vadamma wuyun wu nge’en m mala,
agba wa'a da aa wawa atsumae le.

28 Asulazuva a taq jika,
adama u ca ama o uvadi atsumalima suru suru.” [◊]

29 Ishaya dammisa taq:
“Asulazuva Mogono me Ili Suru Suru
ma lyawa taq ama o gundo tsu wa'a a dana wuma.
Na ne da gba shi,
a taq lungusa tsu suru suru,
tse ilyuci yo Sodom na Gomora.” ^{◊†}

Aza a Isra’ila na Alabari a Sa’ani

30 To, adama o ndolo nye tsaa damma adama e
ili i ndolo? Ayi nda da: Atakpacia yuwusan ukadu
u na a zuwa aciyele aza a abulaa e ekere a Asula
shi, amma Asulaa a da a zuwa nle aza a abulaa na
aciayai adama a na a ca taq okolo ya’a yi. **31** Ama
a Isra’ila a yuwan taq ukadu o toni Wilia adama o
o’woto aciyele aza a abulaa na Asulaa. Agba a gura
shi. **32** Adama a nye a kudai? Adama a na a ciga
taq a zuwa aciyele aza a abulaa e ekere e ili i na aa
yuwusan, amma a zami yi nu ucawu wo okolo
ubata wa Asulaa okolo mejege shi. Reve a kara a
taqadatsasa a aatali a gbain a na a ri o ure u le. **33** Cine
Asulaa a dammai atsumaa a Adanshi a yi:

[◊] **9:26** Hos. 1:10. [◊] **9:28** Isha. 10:22-23. [◊] **9:29** Isha. 1:9.

“N ta zuwa aatali Ạtsumà a Sihiyona.*
 Za na ama àqà dànà à tǎdàtsàsà.
 U tà tsa aatali a na aa zuwa le à riya.
 Agba za na ca niyi okolo waa uwua wono shi.” ♫

10

¹ Ama à và, ili i na n la'a cigai, n ciga tà aza a Isra'ila suru à tsurà iwawi. Avasa à và a da ndolo e ekere à Àsulà. ² N reve tà a na a cigai a yuwaan Àsulà àganda, agba à tsurà urevu ³ wi ili i na i tsu zuwa Àsulà à ushi ama shi. O unà u ndolo, reve a yuwan ukadu u na a zuwa aciyele o o'wo àzà à àgbulà e re le. Reve a 'yuwan o toni ure wà Àsulà u na u tsu kàmbàto ama àzà à àgbulà. ⁴ Zamawawa zuwa tà Wìlà wo o'wo babu ucira, adama o ndolo Àsulà à tà usu aza a na a cayi Zamawawa okolo suru.

Ama suru a ta gura tsurà iwawi

⁵ Musa dana tà cine Àsulà a tsu zuwa ama o o'wo àza à àgbulà adama a na oo tono Wila. U damma ta, “Za na yuwait tsutoni ni ili i na Wilà u dammai, u tà dànà wuma.” ♫ ⁶ Apa nda ili i na Adanshi à Àsulà o ritoyi cine vuma o o'wo za và àgbulà nu ure wu ucawu wo okolo: “She vu damma aciyàwu wan, ‘Zane da àqà 'yàwà zuva?’ ” (Za na a dansa, “She vu damma aciyàwu wan, ‘Zane da àqà 'yàwà zuva àvù u tara Zamawawa à cipà o uvadí?’ ”) ⁷ “Waru she i damma wan, ‘Zane da waru àqà cipà pe ubàtà wà àkwàkhwà?’ ” (Za na a dansa, “She i damma wan, ‘Zane da àqà 'yàwà ubàtà wà àkwàkhwà wu utà nà Zamawawa?’ ”)

---

* **9:33** Sihiyona aala o ro a da à Urishelima. ♫ **9:33** Isha. 8:14;
 Isha. 28:16. ♫ **10:5** N.Gn. 18:5.

8 Apa ili i na Adanshi a Asulə a dammai: “Ikaka'a i tə zuzu nə ḥvu, u tə o unə wə wu no o okolo a wu.” Ayi da uritosu wu ucawu wo okolo u na tsaa dansa.

9 Nə vu damma a alanga e eteshe, “Yesu Zagbain da,” waru nə vu usu tə o okolo a wu a na Asulə a 'yəsan yi tə pe o ukwə, Asulə a ta wawa wu. **10** Tsu usu tə no okolo a tsu, waru adama o ndolo a da Asulə a kambato ntsu mejege. ḥVu tsu damma a alanga e eteshe tsu usu tə, waru adama o ndolo a da tsu tsurai iwawi.† **11** Cine Asulə a dammai atsumə a Adanshi a yi, “Agba za na ca niyi okolo suru waa uwwa wono shi.” ◊ **12** Ayi nda ta yuwusan adanshi a za suru, adama a na babu ili i na i tawulai na aza a Isra'ila na Atakpaci. Zagbain tə da ri lo və koyan da. Waru u tsu zuwaa tə aza a na a yuwusan avasa e ekere a yi aba'un a abunda. **13** Cine Adanshi a Asulə a dammai, “Nə za de a ala a Zagbain suru, Asulazuva a ta wawa yi.” ◊

14 Cine ama aa ca Zagbain okolo hali a pati yi u wawa le, nna koto a uwwa ada a yi shi? Waru cine a uwwa, nə za ro damma le shi? **15** Waru cine aa 'yawə a damma le, nə Zagbain lyungu le shi? Adanshi a Asulə a damma tə, “Ili i mazəngə i da lon na aza a na aq təwusə na a alabari a sa'ani a rawa.” ◊

16 Aza a Isra'ila suru da a usuyi Alabari a Sa'ani'i shi. Iroci, Ishaya vumavəsulə ece tə, “Asulazuva, vuma ro usu tə de ili i na tsu dammai?” **17** Ama a uwwa tə Alabari a Sa'ani'i ana nanza damma nle ada e Yesu Zamawawa. A tsu fara tə uwwa ikaka'a, reve a usu. **18** Amma te da aza a Isra'ila? A uwwa

---

◊ **10:11** Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◊ **10:13** Juw. 2:32. ◊ **10:15** Isha. 52:7.

tà de ikaka'a? Ee, a uwwa tà! Adanshi a Àsula a damma tà:

"A damma tà ikaka'a a tyo ubàta wa ama suru.

Waru a yuwan tà adanshi a yi bàta koko'o a alanga àtsumà o uvadí." [◊]

¹⁹ Amma ama a Isra'ila e reve tà ili i na waa dansa na amayun gba? Ee, e reve tà, ko a mantsa ma Musa, Àsula a damma tà,

"N ta zuwaa ida i ro aba'un, reve i yuwan tsushu'un

N ta zuwaa olo Atakpaci aba'un, reve yu uwwa upan." [◊]

²⁰ Ishaya yuwan tà adanshi babu wovon a na Àsulazuva a damma tà,

"Aza a na a shi e izami i và shi, ele da aza a na a tsurà numu.

N roco tà aciyavà a tyo ubàta wa aza a na a shi e ipati i na ee ene mu shi." [◊]

²¹ Waru Àsula a yuwan tà adanshi adama a aza a Isra'ila,

"Urana màbulà n tsu bubàruwà tà ekere a và adama n ushi ama a na a ri na asuvu ug-bawu waru a 'yuwain o toni." [◊]

11

Àsula a yuwaan tà aza a Isra'ila isa'ani

¹ Adama o ndolo reve me ece: Àsula a 'yuwan tà ama a yi, aza a Isra'ila? Ne da shi! Àmu na aciyavà za va Isra'ila da. Àmu maci va Ibrahim da, waru za vu ugundo wa Banyamit u da. ² Àsula a dangwa tà ama a Isra'ila o o'wo ama a yi de nu

[◊] **10:18** Ica 19:4.   [◊] **10:19** U.Wl. 32:21.   [◊] **10:20** Isha. 65:1.

[◊] **10:21** Isha. 65:2.

ujimu, waru koto u wasan le shi. I cuwan tà ni ili i na Adanshi à Àsula a dammai adama a nda? Iliyat vumavàsula 'yàwà tà na adanshi a aci a ama a nda reve u damma, ³ "Àsulazuva, o una tà amàsula a wu, waru à lungusà tà musa'a mà wu. Àmu da vumavàsula na buwai à nde'en, agba a ta zama o una mu fo gogo." ⁴ Waru i cuwan tà cine Àsula à usuyi? U damma, "Àvu da goon vu buwai shi. N tà na ama ukpakukupa ucindere (7,000) aza a na koto à kingyowayi àmàli Ba'alut shi!" ⁵

⁵ Ne da fo u ri gogo. Ama à tà lo wa'a na Àsula a dangulai adama e isa'ani à yi. ⁶ Waru nnu u dangula le, adama e isa'ani à yi i da, agba adama e ili i ro na a yuwain da shi. Nno o to o'wo ama à Àsula adama e ili i na aa yuwusan, une'e wi isa'ani à Àsula wo o'wo une'e wa amayun shi.

⁷ Ayi nda u to rocosu ama a Isra'ilà wa'a da, aza a na Àsula a dangwai, à tsurài ili i na aza a Isra'ilà suru à ri e izami. Agba akapi e le à tà na aciyogbamu. ⁸ Cine Adanshi à Àsula a dammai: "Àsula a ca le tà okolo à tsutàmu.

U rumbànato le tà adama e ene wan,
waru u ula tà atsuvu e le adama a uwwa wan.
Ne da gba halì n gogo." ⁹

⁹ Waru Dawuda damma ta:
"Lyawa àbuki e le e reme le àtsumà maza me le,
adama à tàdàtsà
reve à ushi àtsumàlimà adama e ili i na a yuwain.
¹⁰ Lyawa esu e le à rumbànà adama e ene wan,
zuwa le à kàdàtò zàlà vi itana yu ume
u na aa cu'wan shi." ¹⁰

◊ 11:3 1 Ngo. 19:10; 1 Ngo. 19:14. ◊ 11:4 1 Ngo. 19:18. ◊ 11:8
U.Wl. 29:4; Isha. 29:10. ◊ 11:10 Ica 69:22-23.

11 Adama o ndolo reve me ece: Ana aza a Isra'ila a riyai, uriyu u ndolo u lungusa le tą? Ne da shi! Adama a na a yuwain unusu, dada iwawi i tawai ubatę wa Atakpaci, ayi nda gba ayi da waa zuwa aza a Isra'ila a yuwan tsushu'un. **12** Na Atakpaci ą ushi aba'un ą abunda adama a na aza a Isra'ila a 'yuwain a mantsa ma na Əsulə ą shi a cigai a wawa le, reve a mantsa ma na aza a Isra'ila ą tawę ą ushi iwawi'i o ukosu, aba'un e le a ta la'a ą bunda.

Iwawiya Atakpaci

13 Gogo n ta yuwusaan du adanshi ądu Atakpaci. Əsulə a dangwa mu tą mo o'wo aajiya a Atakpaci, waru n ta yuwusan afalu adama o ulinga u gbain u na u ca numu n yuwan. **14** N ta zama ure u na maa zuwa aza a Isra'ila a ciga ili i na ądu Atakpaci i ri ną ayi, tsundolo tsa da mąq tsurę n wawa ozo o ro e le. **15** Ana Əsulə a vadalyi aza a Isra'ila ucinę, wo o'wo tą i'utsa ya Atakpaci. Adama o ndolo ana Əsulə aa yuwisan tsu'utsa na aza a Isra'ila, u tą gashi ą kambęto tą ąqkwąkwa wuma. **16** Na a ca Əsulə mabishi ma tsuwa, to, za və yi da mąbulə. Waru na a ca Əsulə aralu o udanga, eten o udanga'a suru za və yi da.

17 U tą gashi a saza tą eten o ro o udanga u zetun.† Ądu Atakpaci i tą gashi eeten e zetun a na a kungwai ątsumą o ogozo a na e lebenuyi zuva vu udanga u zetun. Gogo i ushi tą ili i sa'ani i na i shi za və aza a Isra'ila cine eeten a sa'avu o tsu sowo mini mą yi diga a aralu o udanga. **18** Adama o ndolo she i yuwaan eten a na a sazai uvadu wan. Cuwain, ądu da yaq 6anasa aralu o udanga ą ndede shi. Aralu ą yi a da ą 6anasa du. **19** U ta gura wo o'wo i yuwan majiyan a na a sazai ete'en, adama

a zuwa du o unaq u le u da. ²⁰ Amayun a da. A saza le taq adama a na a 'yuwain aq usu, adu gba i buwa taq ubaq^t a adama a na i usuyi. She i 'yasan avangaci wan, amma yu uwwa wovon wi ili i na yaa gura fara. ²¹ Nnaq Asulaq a saza eten o ufaru o ndolo, ne da waa gura kodo du fo.

²² Adama o ndolo ye ene taq Asulaq a taq ni isa'ani, waru u tu usufuwu lon. U tsu ca taq aza a na a lyawai itoni ya yi qatsumalima. Ni i lyuwa elime na nden cine woo roco du isa'ani, to, u taq a ri n rocosu du isa'ani ya yi. Nnaq gba i yuwan ne shi, u ta saza du diga o udanga'a. ²³ Waru na aza a Isra'ila a zuwisa okolo e le ubaq waq Asulaq, u taq kambaqtowisaq le ubaq u na a shi. U taq nu ucira u na waa yuwan ne. ²⁴ Adu Atakpac*i* taq gashi eeten o udanga u zetunt u na u kungwai qatsumaq ogozo u na o kodoi, reve e lebenu yi zuva vu udanga u zetun u sa'ani. Ne da ili'i u ri shi! Amma a na wo o'woi aza a Isra'ila o ndolo a taq gashi eeten a na a kungwai o udanga u sa'ani, a taq gba e lebenuwishes le o udanga'a babu usan.

Asula tsu yuwaan ta ama suru isa'ani

²⁵ Ama a va, n ciga du taq i reve ili yu usokowu i nda, adama i reve na koto i revei ili suru shi, waru adama i 'yasan avangaci wan. Aza a Isra'ila o ro a taq na aciyogbamu, agba ili i nda i ta lyuwa elime hali she na qtyo a na Asulaq a zuwayi Atakpac*i* a na a dangwai, a taq ubaq waq Yesu Zamawawa. ²⁶ Waru ne da Asulaq aa wawa aza a Isra'ila suru. Cine Adanshi a Asulaq a dammai:

"Zamawawa to utaq Sihiyona,[†]
reve u tawa iwuya suru diga o u'wa wa Yakubu.
²⁷ N ta yuwan akucunu a nda ne ele

na n tawa nusu le.” [◊]

²⁸ Aza a Isra'ila a 'yuwan t̄ a usu Alabari a Sa'an'i, adama o ndolo o o'wo t̄ a n'yuwatan m̄ Asulā. Ayi nda wo o'wo t̄ a ne adama u kamba dū, ̄adu na i ri Atakpaci. Agba hali n gogo aza a Isra'ila ama a da a na Asulā a dangwai, waru u ciga le t̄ a adama a nzuwulai n na u yuwayin nkaya n le Ibrahim, n̄ Ishiyaku n̄ Yakubu. ²⁹ Asulā a tsu vadala okolo ̄ yi a aci a ama a na u deyi ni ili i na u ca nle shi.

³⁰ De nu ufaru ̄adu Atakpaci i 'yuwan t̄ o toni Asulā. Amma a mantsa ma na aza a Isra'ila a 'yuwain o toni, reve Asulā a yuwaan dū isa'ani. ³¹ Ne da waru u ri hali n gogo, aza a Isra'ila a 'yuwan t̄ o toni, adama o ndolo Asulā a ta gura yuwaan le isa'ani cine u roco ndu isa'ani. ³² Asulā a ciga t̄ u roco isa'ani ̄ tyo a ama suru adama o ndolo u zuwa le t̄ o o'wo gashi aza a na ̄ ri o u'wa wa ali adama a na a 'yuwain o toni.

Ica ̄ tyo ubat̄ wa Asulā

³³ Zane da aa gura rito utsuru, nu ugbozu, nu urevu u na Asulā ̄ ri n̄ ayi?

Zane aa gura reve ili yo okolo ̄ yi?

Zane aa gura cufuwa ili i na u tsu yuwan?

³⁴ Cine Adanshi ̄ Asulā a dammai,
“Zane revei okolo ̄ Asulazuva?
Zane aa gura ca yi ̄asalā?”

³⁵ “Za ro t̄ ni ili i na woo tono Asulazuva,
i na a ciga a 'yuwan u tsupa yi?” [◊]

³⁶ Asulā a yuwan t̄ a ili suru.

Aȳi da za na tsu zuwa ili suru i lyuwa elime.

◊ **11:27** Isha. 59:20-21; Isha. 27:9.   ◊ **11:35** Isha. 40:13; Ayu. 41:11.

Ili suru i taq lo adama a ca yi tsugbain.
 Tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuwa Asulaq babu ukotu!
 Ami.

12

I ca aciyadu e ekere a Asula

¹ Ama qva, Asulaq qtu ulobonu, ayi da i zuwai n ri a patishi du i ca aciyadu e ekere a Asulaq tsaq kucci, ni i ri wuma. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwaan Asulaq ulinga waru i yo'onoto yi okolo. Ne da wu ntsayi i yuwaan Asulaq agandaq o okolo qdu. ² She i lyuwa elime naq mayan me ili i na ama o uvadi u nda aa yuwsan wan, amma, i lyawa Asulaq a ca du okolo a sa'avu. Ne da yee reve ili i na Asulaq a ciga ndu i yuwan: I te reve ili'i i tu ulobonu, ili'i waru i tsu yo'onoto yi taq okolo, naq cine wu ntsayi.

³ Asulaq o roco mu taq isa'ani, adama o ndolo n ta dansaa za suru qtsumaq qdu: She vu tara aciyawu upasu naq cine vu ri wan, amma vu yuwan majiyan ulobonu waru vu kalyuwaq aciyawu cine Asulaq a ca nuwu ucawu wo okolo. ⁴ Tsu taq naq pasu lipu abundaq qdlipu taq, waru pasu lipu nda suru tsu linga taq ko'o. ⁵ Ne da fo, tsu taq abundaq, agba za suru upasu u lipu vu Zamawawa u da, waru qtsu fo tsu tu u^gboluloi ubaqta u taq.

⁶ Asulaq a ca taq za suru qtsumaq qdtsu une'e u na waa lingaa. Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka, tsu 'yuwan tsu ciga tsu yuwan yi nu ucawu wo okolo suru u na tsu ri naq ayi. ⁷ Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwin agandaq, tsu yuwin agandaq. Nu u ca tsu taq ucira tsu yuwin uritosu, tsu yuwin uritosu. ⁸ Nu u ca tsu taq ucira tsu dashi ozo o ro okolo ugbamu, tsu daqshi le okolo

ugbam. Nà tsu tà nu une'e wu ucasu, tsu ca no okolo à tà. Nà Àsulà a zuwa wu tà zaghain, vu kàmbàto ugbozu vu yuwan tsughain ulobonu. Nu u ca wu tà ucira u na vaa yuwan ozo o ro isa'ani, vu yuwan yi nà mazanga.

Nden mu ulobonu

⁹ Vu ciga ama ni icigi ya amayun. Vu 'yuwan ili i na i ri iwuya, reve vu guzà ili i sa'ani. ¹⁰ I cigalai cine wu ntsayi i cigalai nà za vã wu. I ciga i yuwunlai tsutoni gogogo. ¹¹ She yo o'wo orogo wan, amma i yuwan ulinga ne ekere e re. I ca aciyàdu kpàrà-kpàrà i yuwusaan Zagbain àgàndà. ¹² I lyuwa elime nà mazàngà adama a na i ri nuuzuwo okolo. Ni i ri na addama i dàna na ankuri. I yuwan avasa a mantsa suru. ¹³ I ca ama à Àsulà ili i na a lambai. I ushi omocin àzà e Itoni a 'wa dù.

¹⁴ Na ama a zuwa dù àtsuma à àtsumàlimà adama a na i ri àzà e Itoni, she i yuwan le unà wan. Amma i yuwan le avasa Àsula a zuwaa le aba'un. ¹⁵ I yuwan mazàngà na aza a na a yuwusan mazàngà, waru i shon na aza a na à ri e mesun. ¹⁶ I yuwan nden n sa'ani nà àzà à dù suru. I yuwan tsu'utsà na ama a na à ri ili i ro shi. She i 'yasan avangaci ko i tara aciyàdu i tà nu ugbozu wan.

¹⁷ Nà za ro nusaan dù, she i tsupa yi ni iwuya wan. I yuwan ukadu i yuwan ili i na vuma suru ri e inda u ri mejege. ¹⁸ I yuwan àtyo a na yaa yuwan tsàrà i yuwan nden mu uyo'o na ama suru. ¹⁹ N'utsà n vã, she i ciga i ca ozo o ro àtsumàlimà a na a nusaan dù wan, amma i puro Àsulà a ca le

atsumalima nu upan wə yi. Asulazuva damma tə atsumə a Adanshi a yi,

“N ta ca aza a na a nusain atsumalima.

N ta tsupa le adama e ili i na a yuwain.” [◊]

²⁰ Amma i yuwan ili i na Adanshi a Asulə a dammai:

“Nə ma'yuwatan mə du mə ri na ambulu, i lyuwato yi.

Nu u ri na akuli, i ca yi mini mo oso.

Ne da waa uwua wono wi ili i na u yuwaan ndu.”

[◊]

²¹ She i lyawa iwuya i lyuwa aci a du wan, amma i lyuwa aci e iwuya nə mayan me ili i sa'ani.

13

Iyuwan tsutoni nə ngono

¹ I yuwan tsutoni nə ngono n na maa yuwusan tsugono a aci a du. Asulə a da goon a ri nu ucira u na waa ca vuma tsugono, ayi da u zuwa nle o o'wo ngono. ² Adama o ndolo aza a na a 'yuwain o toni wilə u gwamnati, Asulə a da a 'yuwain o toni. Adama o ndolo o to ronoo aciyele oforo. ³ Aza a na aa yuwusan isa'ani, aqə dənə a uwusa wovon wu ngono shi, amma aza a na aa yuwusan iwuya, ele da aza a na aa uwusa wovon u le. Babu ili i na yaa zuwa du yu uwua wovon u le. I yuwan ili i sa'ani, ni i yuwan tsundolo ele a ta cuwa du. ⁴ Mogono aagbashi a Asulə a da, waru ulinga wə yi ayi da u kamba du. Amma nə yaa yuwusan iwuya, reve yu uwua wovon wə yi, adama a na u tə nu ucira u na waa ca du oforo. Ana u tsu ca aza e iwuya atsumalima, ayi aagbashi a Asulə a

◊ **12:19** U.Wl. 32:35. ◊ **12:20** Udm. 25:21-22.

da. ⁵ Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a gwamnati, adama a na tsundolo tsa da yaa yuwan avu i kanzu'wa oforo, waru adama a na ili i na yi ntsayi i yuwan da ndolo. ⁶ Ayi da i zuwai yaa tsupusa utafa. Nongo agbashi a Asulà a da, waru q tsu ushi tà atsupu tsàrà a gura yuwan ulinga u na Asulà a zuwa nle. ⁷ I tsupa le ili i na oo tono du suru. I tsupa ko cu'un vu utafa ne da suru. I ca le tsugbain waru i yuwan tsutoni ne ele suru.

I ciga ama

⁸ She i lyawa nanza toni du ili i ro wan. Ili i tà i da goon na ni i ciga i 'yuwan i yuwan, ayi da i cigalai, adama a na vuma na cigai ama u to tonishi Wilà suru. ⁹ Wilà'q u damma tà, "She vu yuwan tsipere wan. She vu una nanza nu ucigu wà wu wan. She vi ivà wan. She vu zuwa okolo e itana yi za ro wan." Amma wilà u tà u tà lo za na dammai unàtà na aza a nda: "Vu ciga nron mu nden mà wu cine vu cigai aciyawu." ♦ ¹⁰ Nà vu ciga ama, vaa yuwaan le iwuya shi. Nà vu ri ni icigi ya ama vu to tonishi ili i na Wilà u dammai.

¹¹ Ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i nda adama a na i reve tà cu'un mantsa ma na tsu ri. Mantsa ma na u lobonoi i 'yon gogogo àtsumà a nlavu a da, adama a na iwawi i tsu i la'a tà zuzu nà mantsa ma na tsu fara cayi okolo. ¹² U yuwan tà gashi ayin a ciga tà o koto, waru usana u ciga tà matawaa. Adama o ndolo tsu lyawai a yuwusan ili i na aa yuwusan àtsumà e irumbu, reve tsu tarai itana i na tsaa yuwayin uvon àtsumà e ekan. ¹³ I yuwan wuma u du ulobonu, cine ama a tsu yuwusan nu urana.

◊ **13:9** Mtà. 20:13-15; Mtà. 20:17; N.Gn. 19:18.

She i yuwan iwuya a mantsa mā abantu wan. She yoo o'wo ososowi wan. She i yuwan tsipere icu'un icu'un wan. She i yuwan nlāngi vāni dū wan. She i yuwan tsushu'un no ozo o ro wan. ¹⁴ Amma i lyawa Zaghbain Yesu Zamawawa rono dū adanga a wuma u dū suru suru. Reve waru i lyawa ifobi yu ure u na yaq tsurā ili i wuya i na i cigai.

14

She i ge'eto ama wan

¹ I ushi aza a na a q kurusu Zaghbain, ko na aza a na ucawu wo okolo u le u ri nu ucira shi da. She i yuwan mawasan ne ele adama e ili i na a tarai u na u ri ulobonu ko ulobonu shi wan. ² Iroci, nanza tara tā unusu u dā shi na a lyuwa ko cu'un vi ilyalya i na a tsurā biti. Agba za na ucawu wo okolo a yi a ri nu ucira shi, u tsu tama nama na u tsurā suru shi. ³ Aza a na a tsu lyuwa ko cu'un vi ilyalya i ne dā a tsurā, a ciga a 'yuwan o goro aza a na a 'yuwain a tama inama wan. Waru aza a na a tamusa inama shi, a ciga a 'yuwan a tara gashi aza a na a lyuwusa ilyalya a yuwan tā unusu wan, adama a na Asulā a usu tā vuma ndolo. ⁴ U ri ulobonu i yuwaan aagbashi a vuma ro uge'etosu shi. Zavu'wa vā yi dā aa gura damma ko u ta yuwan ulinga u sa'ani ko waa yuwan ulinga u sa'ani shi. Ucira wu Zaghbain u ta kamba aagbashi a yi a yuwan ili i na wu ntsayi u yuwan.

⁵ Aza e Itoni o ro a tara tā urana u ro u la'a tā urana u ro akiza, ozo o ro gba a tara tā urana suru unātā u dā a ri. I yuwan majiyan me ili i na yi ntsayi na aciyādū. ⁶ Aza a na a tarasa a na urana u ro u la'a tā urana u ro, a tsu yuwan tā ne adama

a na a ciga taq a ca Zagbain tsugbain. Ne da waru aza a na a lyuwusa ilyalya icu'un icu'un aq ri. O tsu godyoo taq Asula kafu a lyuwa, tsundolo tsa da aa ca Zagbain tsugbain. Aza a na waru a 'yuwain a lyuwa ili suru a tsu ciga taq a ca Zagbain tsugbain reve waru o godyoo Asula.

⁷ Adama a aciyatsu a da tsu ri wuma goon shi, waru tsu kuwaq adama a aciyatsu goon shi. ⁸ Na tsu ri wuma, adama a Zagbain a da tsu ri wuma, waru na tsu kuwaq, adama a Zagbain a da tsu kuwai. Adama o ndolo, na tsu ri wuma ko tsu kuwaq e ekere a Zagbain a da tsu ri.

⁹ Ili i na i zuwai Zamawawa kuwai reve waru u 'yon u kambaq wuma ayi da adama wo o'wo Zagbain a aci a aza a na aq ri wuma na aza a na aq ukwaq. ¹⁰ Adama o ndolo nye i zuwai yee ge'etosu aza a na aq ri oo tono Zagbain? Waru nye i zuwai yoo ronuso azaq a du az a Itoni e ida? Urana u ta lo aq tawaq a na Asula ee ge'eto tsu suru. ¹¹ Asula a damma taq atsumaq a Adanshi aq yi,
“N kucina taq na wuma u va,
ama suru aq taq kingyo aq makakan ma va.
A alanga e eteshe a da ama suru
a damma a na amu da Asula.” [◊]

¹² Ama suru a ta cuduwa ili i na a yuwain aq makakan ma Asula, ni ili i na i zuwai a yuwain ne.

She i zuwa ama aq riya wan

¹³ Tsu ciga tsu 'yuwan tsu lyawa e ge'etosulei. O unaq u ndolo, i dammulai u ri ulobonu i zuwa ama aq tadataq avu aq riya atsumaq o unusu shi. ¹⁴ Amu n tu ubolu na Yesu Zagbain, adama o ndolo n reve

---

[◊] **14:11** Isha. 45:23.

ta ilyalya suru ą tu ulobonu u na a gura lyuwa le. Ną vuma tara ili i ro i ri ulobonu shi, to, ili i ndolo unusu u da e ekere ą yi. ¹⁵ Voo rocosu icigi shi ną vu lyuwa ilyalya i na yaa zuwa za vi Itoniń ro riya. She vu lyawa ilyalya i na vaa lyuwusa u lungusań vuma na Zamawawa kuwai adama ą yi wan! ¹⁶ She vu lyawa ili i na vu tarai u ri mejege ma da u kambä ili i na ama o ro a tarai ili yi idaba wan. ¹⁷ Ną vuma ro yuwan adanshi adama o tsugono tsə Asulə waa yuwusan adanshi adama ą wilə o unə wa alya e ilyalya no oso shi, amma gba u tsu yuwan ta adanshi adama ą abula, na asuvu nden, ną mazangə ma na Ruhu va Akiza a casu. ¹⁸ Ni i yuwaan Zamawawa agandə o ure u nda, i tsu zuwa ta Asulə a uwwa uyo'o waru ama ą ta usu du fo.

¹⁹ Adama o ndolo, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwan atyo a na tsaa yuwan tsu yuwan ili i na i tsu tawaa ną nden ma asuvu, waru ni ili i na i tsu kambulai e isawan ubbam. ²⁰ She i lungusə ulinga wə Asulə adama e ili i na yaa lyuwusa wan. I ta gura lyuwa ilyalya suru, amma unusu u da vu zuwa nanza yuwan unusu adama e ili i na vaa lyuwusa. ²¹ She i tama inama, ko i sowo māra, ko i yuwan ili i ro wan, ną wo o'wo i yuwan tsundolo u ta zuwa ąza e Itoni o ro ą riya.

²² Atsumań e ili i na vaa yuwusan ąvu da ną Asulə a wu. Ama a tsu yuwan ta mazangə ne e reve ili i na a yuwusan mejege ma da, babu malalə adama ą yi. ²³ Amma ną ą ri ą malalə atsumań e ili i na aa lyuwusa, Asulə o kototo le ta na a lyuwa yi, adama a na e reve ta mejege ma da shi. Ni i yuwan ili i na i revei mejege ma da shi, i ta yuwusan unusu.

15

Vu yuwan ili i na vaa uwua uyo'o goon wan

¹ Atsu na tsu ri nu ucawu wo okolo o ucira, tsu yuwain ankuri na ąz̄a e Itoni yi Zagbain aza a na ucawu wo okolo e le ą ri nu ucira shi. She tsu cigai tsu zuwa aciyatsu na tsaa uwuai uyo'o goon wan. ² Tsu yuwain ili i na yaa zuwa le a uwua uyo'o, reve waru tsu yuwain ili i na yaa kamba le. ³ Ko Zamawawa yuwan adama u zuwa aciyayi wu uwua uyo'o shi. Amma cine Adanshi ą Asulà a dammai, "Ama a na e isulusa wu ąmu da fo e isulusa." ⁴ Ili i na a danai suru ątsuma a Adanshi ą Asulà a dana le t̄ adama o rito tsu. Adanshi ą Asulà a ca tsu t̄ makaba ma asuvu, reve waru u ca tsu okolo ubgamu, adama tsu dana nu uzuwu wo okolo.

⁵ Asulà a da za na tsu zuwa tsu tsu kab̄a asuvu, reve waru u ca tsu okolo ubgamu. N ta yuwusan avasa Asulà a kamba du adama i yuwan nden n sa'ani na ama, ątsuma e itoni yi Zamawawa. ⁶ Ne da suru ndu yoo boluloi dyo du i yuwaan Asulà ica reve waru i casu yi tsugbain, za na ąyi da Dada va Yesu Kristi Zagbain tsu.

Alabari a Sa'ani adama aaza a Isra'il a na Atakpací

⁷ Zamawawa usu du t̄, adama o ndolo ądu fo i usulai. Ne da Asulà ąq̄ tsurę tsugbain. ⁸ N damma du t̄ Zamawawa yuwan ta ąganda ątyo e ekere aaza a Isra'il a adama u roco nzuwulai m̄ ąbundā n na Asulà a yuwayin nkaya n le amayun a da. ⁹ Waru u t̄awę t̄ tsarę Atakpací a ca Asulà ica

---

◊ **15:3** Ica 69:9.

adama e isa'ani i na u roco nle. Ununa Adanshi a Asula a dammai:

“N ta cuwa wu e memere ma Atakpaci.
N ta cana ica a tyo a aala a wu.” ◊

¹⁰ Adanshi a Asula a dammis ta:
“Zanganai, adu Atakpaci,
obolo na ama a yi, aza a Isra'ila.” ◊

¹¹ Waru Adanshi a Asula a damma ta:
“Cuwai Asulazuva, suru ndu Atakpaci.
Cuwa niyi, ama o uvadi suru.” ◊

¹² Reve vumavasula Ishaya damma,
“Nanza o u'wa u Mogono Dawudat u ta tawa,
u ta yuwan tsugono a aci a Atakpaci,
waru a ta zuwa okolo e le e ekere a yi.” ◊

¹³ N ta yuwan avasa a tyo a Asula, za na tsu cauzuwo okolo, u shiton du na mazanga ma amayun na asuvu nden, a mantsa ma na i cayi okolo a du e ekere a yi. Ne dauzuwo okolo a du waa lyuwa elime o ucira u Ruhu va Akiza.

Bulu yuwan ta adanshi adama o ulinga waiyi

¹⁴ Ama a va, n reve ta i ta tapu ni isa'ani. N reve ta waru i ta nu urevu u na wu ntsayi i dana na ayi, waru n reve ta i tsu gura ta ritoloi. ¹⁵ Amma n danaa du ta a alanga eteshe adama e ili i na n ciga ndu i cuwan. N yuwan ta ne adama a na Asula a yuwaan mu ta isa'ani, ¹⁶ waru u ca mu ta ulinga u na moo o'wo aagbashi e Yesu Zamawawa a tyo ubata wa Atakpaci. N ta yuwsaan Asula tsugbashi ana mo ritosu Alabari a Sa'ani a yi. N dana ta ana ganut adama Atakpaci o o'wo kucci na Asula aa ushi, kucci na Ruhu va Akiza kambatoi akiza.

◊ **15:9** Ica 18:49.   ◊ **15:10** U.Wl. 32:43.   ◊ **15:11** Ica 117:1.

◊ **15:12** Isha. 11:1.

¹⁷ Adama o ndolo, n ta yuwusan mazanga adama e ili i na n yuwain adama a Asula atsuma e Yesu Zamawawa. ¹⁸ Maa yuwan adanshi adama e ili i ro shi, she ili i na Zamawawa yuwain e ekere a va, ana n zuwai Atakpaci a yuwan tsutoni na Asula. A yuwan ta tsutoni na ayi adama e ili i na n dammai ni ili i na n yuwain. ¹⁹ Waru o toni ta Asula adama o ucira wabajini o ulinga wa asalamat u na e enei, na waru adama o ucira u Ruhu va Akiza. N yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani atsuma a Urishelima hali a tyo alanga a Iliriku, adama o ndolo n koto ta de alajiya ubata suru. ²⁰ N ciga ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani kuci ubata u na ama o ro koto a uwai adama a Zamawawa shi, adama a na n ciga n yuwusan ulinga o ulinga u na nanza farai shi. ²¹ U ta cine Adanshi a Asula a dammai:

“Aza a na koto a damma nle adama a yi shi e te ene, waru aza a na koto a uwai adama a yi shi, a ta tsuru urevu.” ◊

Bulu ciga ta u buru Roma

²² Ulinga u nda u da u shi u putsusaa numu a tawa ya'a du me ene du. ²³ Gogo gba n koto ta ulinga u na maa yuwusan batu nda. N shi ta n ciga n 'yawu ubata u du nu ujimu. ²⁴ N te ifobi n 'yawu Asibaniya, na maq kara, n ta batsa Roma.† N reve ta n ta uwua uyo'o na m batsa me ene du, reve i kamba mu n reme ure. ²⁵ Amma kafu me ene du, n ciga n 'yuwan n 'yawu ne'en Urishelima tsara n tara une'e a tyo azu e Itoni a na a ri de. ²⁶ A'isa a azu e Itoni a na a ri Makidoniya na Akataya a ca

---

◊ **15:21** Isha. 52:15.

tə ikebe fəqən adama a kamba alambi a na ə ri pe ətsumə ə əzə e Itoni ə Urishelima. ²⁷ A uwwa tə uyo'o u na aa yuwaan le ne, adama a na une'e'e wo o'wo tə she damma atsupu o utan. O ufaru, Atakpacı ə ushi tə isa'ani e ekere ə Əsulə adama a aba'un ətsumə ə ruhu e ekere a aza a Isra'ilə. Dada gba e enei u lobono tə a kamba le ni ili i na ə ri nə əyi. ²⁸ Nə n koto a casu ikebe i nda, n tə kalyuwə du, reve n karə ə tyo Asibaniya. ²⁹ N reve tə nə n rawa ubata u du, Zamawawa ta ca mu əabajini aba'un adama ə du.

³⁰ Ama ə və, n ta patishi du ankuri ətsumə a ala e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, i bolo ekere nə əmu ətsumə o ulinga a yuwusan avasa ə tyo ubatə wə Əsulə adama ə və. I yuwan ili i nda adama e icigi i na i ri nə əyi ə tyo e ekere ə və na Ruhu va Akiza ca ndu. ³¹ I yuwan avasa adama a ama a na ə ri e ida ya Yahuda aza a na koto ə ushiyi Yesu Zamawawa shi, tsərə a uwwato mu usən wan. Waru i yuwan avasa adama ə əzə e Itoni ətsumə ə Urishelima a yuwan mazangə ni ili i na n yuwain adama n kamba le. ³² Nə Əsulə ə usu, n tə təwə ya'ə du nə mazəngə, waru ukəlyuwusə u və ə tyo ya'ə du u ta zuwa mu mu uwwa uyo'o reve n tsurə wivuwun. ³³ Gogo lyawa Əsulə, za na tsu ca asuvu nden, u dənə obolo nə ədu suru. Ami.

16

Bulu casə tə n'utsə mayi

¹ N tə ni ili i sa'ani i na maa damma adama ə Fibi, ka na a yuwusan əgəndə ətsumə ə əq'isə ə əzə e Itoni a Kankiriya. ² N ta patishi du ankuri i ushi yi ətsumə a Zagbain o ure u sa'ani u na ama ə Əsulə

aa tsu yuwan. I kamba yi atsumā o ure u na yaa gura suru, adama a na u kamba mu tā na ama aqabundā fo.

³ I casa Birisika nā Akila, [◊] aza a na a yuwait ulinga obolo nā amu atsumā a tsugbashi tsā Yesu Zamawawa. ⁴ A usu tā akuwā adama a kamba mu. N godyoo le tā lon, waru amu nde'en shi a'isā aza e Itoni a Atakpaci suru o godyoo le tā. ⁵ Waru, i casaqā mu aa'isā aza e Itoni a na o tsu bolotosu atsumā o u'wa u le.

Waru i casaqā mu i'utsā ya amayun i vā Abayinitu. Ayi da vuma na fara o'woi za vi Itoni e ida ya Asiya.

⁶ I casaqā mu Meri, za na yuwaan du ulinga wā abula lon.

⁷ I casaqā mu ama avā, Andranika nā Juniya, aza a na adānai atsumā o u'wa wa ali obolo nā amu. O o'wo tā azā e Itoni kafu amu, waru ajiya a ta casu le tsugbain.

⁸ I casaqā mu Amfiliya, ayi i'utsā ya amayun i vā i da atsumā e itoni yi Zagbain.

⁹ I casaqā mu Uribanu, za na yuwayin Zamawawa aganda obolo nā atsu.

I casaqā mu i'utsā ya amayun i vā Isitaki.

¹⁰ I casaqā mu Abali, za na rocoi amayun a da u toniyi Zamawawa.

I casaqā mu Aristobulu na ama o u'wa a yi.

¹¹ I casaqā mu Hiruduyan, moron mā vā.

Waru i casaqā mu Nakisu na aza a na arī atsuma o u'wa wā yi, aza a na arī azā e Itoni yi Zagbain.

¹² I casaqā mu Tarafina nā Tarafusa, amaci a na a yuwait ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

[◊] **16:3** Ajy. 18:2.

I c̄asāq̄ mu n̄awayi va amayun v̄ Barisia, ka ro na yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

¹³ I c̄asāq̄ mu Rufo, za na ri aagbashi a sa'ani adama a Zagbain. Waru i c̄asāq̄ mma v̄ yi, za na o'woi gashi mma v̄.

¹⁴ I c̄asāq̄ mu Asinkirita, n̄a Filiguna, n̄a Hamisa, n̄a Baturoba, n̄a Hema, obolo n̄a aza e Itoni a na a ri obolo ne ele.

¹⁵ I c̄asāq̄ mu Fillugu, n̄a Juliya, n̄a Niriyu, n̄a mawun m̄a an̄awu mo usheli m̄a yi, n̄a Ulumfa, obolo na ama a Asul̄a a na a ri obolo ne ele.

¹⁶ I casalai ni icigi yi Zamawawa.

A'is̄ a aza e Itoni a Zamawawa suru a ta casasa du.

Morono ma atsuvu mo ukosu

¹⁷ Ama a v̄, i k̄ambuwā ugbozu u du ulobonu adama a aza a na aa t̄awāq̄ nu une'esun nu u'yasasan wa asuvu e ekere o ucawu wo okolo wa ama, reve o rito ili i ro ko'o ni ili i na i tsurai. I suma le! ¹⁸ Aza a na a yuwusan ne a yuwusaan Zamawawa Zagbain tsu agand̄a shi, amma a ta yuwusan ili i na aa uwaa aciyele uyo'o. A tsu yuwusan ta ica ye pere, reve a lum̄a ama a na e revei cu'un morono ma adanshi me iwuya ma nda shi. ¹⁹ Aza e Itoni suru a uwua ta a na yaa yuwusan tsutoni e ekere a Zagbain, adama o ndolo n ta yuwusan mazanḡa adama a du. Amma n ciga du ta i k̄ambuwā ugbozu atsum̄a e ili i na i ri ili i sa'ani, amma gba i suma iwuya.

²⁰ Asul̄a a na gba a tsu t̄awāq̄ na asuvu nden, aa jima shi u ta minjira Male reve u ca du ucira a aci a yi.

N ta yuwusan avasa isa'ani ya Yesu Zagbain tsu danu obolo nã ɖdu.

²¹ Timoti za na a yuwusan ulinga obolo nã ɖmu, u tã lyungusãdu ni içasu ya yi. Waru ama a vã fo, Lusiya, nã Yason, nã Susibatara a tã casasãdu.

²² ɖmu da Tatiyu, n ta danasa ili i na Bulu dammai n dana. ɖmu fo n tã casasãdu atsumã a Zagbain.

²³ Gayu tã casasãdu. U ushi mu tã obolo nã ɖa'isa a ɖaza e Itoni suru atsumã o u'wa wã yi.

Arasata, za vu uzuwa wi ikebe a lyuci gbain, ni i'utsã i tsu Kawata a tã casasãdu fo.

²⁴ N ta yuwusan avasa Zagbain tsu Yesu Zamawawa u roco du isa'ani suru. Ami.*

Avasa e ica

²⁵ Tsu cayi ɖsulã tsugbain! U tsu zuwa du tã yi isawan nu ucira atsumã o ucawu wo okolo a du, cine Alabari a Sa'ani a dammai. Ikaka i da adama e Yesu Zamawawa ni ifobi i na u sokoi nu ujimu.

²⁶ Amma gogo idana ya amasulã a zuwa le tã e reve amayun a alanga e eteshe. Waru ɖsulã, a na a tsu kuwã shi, a zuwa tã uvadi mãbulã e reve amayun a nda, tsãrã a usu waru aa yuwan tsutoni nã ɖyi.

²⁷ Lyawa ɖsulã, za na ɖyi da goon u ri nu ugbozu, u ushi tsugbain o ure wã Yesu Zamawawa babu ukotu. Ami.

---

* **16:24** Akuci a atagada o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Nzuwulai n Sa'avu nā Tsishingini nā adiva a na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsisingini)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsisingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsisingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

liv

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e